

**ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА**

Природничо-географічний факультет

Кафедра географії та геоекології

**МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ
СИЛАБУС**

2021 – 2022 навчальний рік

Силабус це персоніфікована програма викладача для навчання студентів з кожного предмета, що оновлюється на початок кожного навчального року.

Силлабус розробляється відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівця відповідного рівня та згідно навчального і робочого навчального планів, з врахуванням логічної моделі викладання дисципліни.

Силабус розглянутий на засіданні кафедри географії та геоєкології

Протокол від «__» серпня 2021 року № __

Завідувач кафедри географії та геоєкології _____ (к.г.н., доц.. Семенюк Л. Л.)
(підпис) (ініціали та прізвище)

Розробник: кандидат географічних наук, старший викладач кафедри географії та геоєкології
Маслова Наталія Миколаївна

1. Ел. адреса: maslnatnic@ukr.net

Інша контактна інформація: тел.:0676451127

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
Назва дисципліни:	Методика навчання географії
Спеціальність:	014 Середня освіта (Географія)
Освітньо-професійна програма:	Середня освіта (Географія та Історія)
Рівень вищої освіти:	Перший (бакалаврський)
Форма навчання:	денна
Курс:	4-й
Семестр:	7-й
Тип дисципліни	Нормативна
Кількість кредитів –	3
Блоків (модулів) –	1
Змістових модулів / Розділів	2
Загальна кількість годин –	90
Тижневих годин для денної форми навчання:	2
Лекції	20 год.
Практичні, семінарські	18 год.
Лабораторні	-
Самостійна робота	52 год.
Індивідуальне науково-дослідне завдання (есе, аналітичний звіт, тези тощо)	не передбачено
Вид підсумкового контролю:	екзамен
Сторінка дисципліни на сайті університету	
Зв'язок з іншими дисциплінами.	педагогіка, психологія, географічні дисципліни.

3-4. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: ознайомити студентів з теоретичними та прикладними основами сучасної методики навчання географії; формувати професійні компетентності вчителя географії Нової української школи (НУШ), уміння планувати процес навчання географії та первинні методичні уміння, які формують основу фахової та педагогічної майстерності, забезпечують творчий підхід до виконання функцій вчителя географії; розвивати творче методичне мислення, уміння раціональної організації власної педагогічної праці.

Завдання:

- **навчальні:** забезпечити засвоєння студентами теоретичних та прикладних засад сучасної методики навчання географії, ознайомлення з концепцією НУШ, знання принципів, методів, засобів, форм організації навчання географії, особливостей застосування технологій навчання на

уроках та методичних особливостей викладання різних шкільних курсів географії;

- **методичні:** формувати вміння організувати процес навчання географії у відповідності до основних дидактичних принципів та вікових особливостей учнів із застосуванням традиційних та сучасних технологій навчання, вміння застосовувати дидактичні принципи, методи і засоби в процесі навчання географії; вміння аналізувати шкільні програми та підручники з географії;

- **дослідницькі:** формувати вміння працювати з науково-методичною літературою, самостійно проводити наукові дослідження в галузі методики навчання географії, здійснювати діагностування ефективності процесу навчання географії;

- **конструктивні:** формувати вміння планувати та конструювати процес навчання географії;

- **організаторські:** забезпечити оволодіння студентами навичками організації навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроці та коригування в процесі проведення уроку;

- **практичні:** виробити у студентів вміння користуватися методичним апаратом навчання географії, підготувати студентів до виконання обов'язків вчителя географії.

У результаті вивчення навчальної дисципліни **студент повинен:**

- **знати:** теоретичні засади сучасної методики навчання географії (принципи, методи, засоби, форми організації навчання); методичні особливості застосування сучасних технологій навчання географії; концептуальні основи НУШ, вимоги державного стандарту базової середньої освіти; зміст, структура та методичні особливості викладання різних шкільних курсів географії; суть, завдання, форми і методи самоосвіти вчителя географії.

- **вміти:** адаптувати теоретичні та практичні позиції сучасної дидактики у відповідності до особливостей процесу навчання географії у НУШ; застосовувати сучасні технології навчання на уроках географії; планувати процес навчання географії та навчально-пізнавальну діяльність учнів на уроках; організувати процес навчання географії у відповідності до вікових та індивідуальних особливостей учнів різних класів та змісту шкільних курсів географії; здійснювати методичну розробку поурочних планів різних типів уроків; виконувати функції вчителя географії в сучасній школі.

сформовані/закріплені компетентності:

1. Інтегральна: Здатність розв'язувати професійні проблеми та спеціалізовані практичні завдання в галузі середньої освіти, що передбачає застосування концептуальних методів психолого-педагогічних, географічних та історичних наук, характеризуються комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в основній (базовій) середній школі; застосовувати інноваційні технології в роботі, критично та творчо мислити.

2. Загальні:

Системні компетентності:

ЗК2 – здатність до критичного осмислення проблем у навчанні та/або професійній діяльності та на межі предметних галузей, зрозумілого і недвозначного донесення власних висновків, а також знань і пояснень, що їх обґрунтовують, до осіб, які навчаються.

ЗК4 – здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями, набувати соціальні навички (softskills), спеціалізовані концептуальні знання в процесі навчання та/або професійної діяльності на рівні новітніх досягнень, які є основою для оригінального мислення та інноваційної діяльності, усвідомлення можливості навчання впродовж життя.

ЗК5 – здатність застосовувати набуті знання на практиці, критично сприймати інформацію, виявляти, ставити та вирішувати проблеми, генерувати нові ідеї (креативність), приймати обґрунтовані рішення, адаптуватися та діяти в новій ситуації.

Інструментальні компетентності:

ЗК7 – навички використання інформаційних і комунікаційних технологій у процесі навчання або дослідження, пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Міжособистісні компетентності:

ЗК11 – навички міжособистісної взаємодії, вміння працювати автономно та в команді.

ЗК12 – здатність діяти на засадах етичних міркувань (мотивів), дотримуватися гендерної рівності, позитивно ставитися до представників інших культур, застосовувати соціальні навички (softskills).

3. Спеціальні (фахові):

ФК9 – володіння методикою географічних, історичних та педагогічних досліджень, здатність

виконувати польові дослідження природних і суспільних об'єктів та процесів, педагогічні дослідження, інтерпретувати отримані результати досліджень, застосовувати їх у професійній діяльності.

ФК10 – здатність до виконання функціональних обов'язків вчителя географії, історії та класного керівника, педагогічного мислення, осмислення та аналізу педагогічної дійсності, застосування творчого підходу, моделювання та розв'язування педагогічних ситуацій, планування навчально-виховної роботи з дітьми, педагогами та батьками, застосування індивідуального підходу, розвитку творчих здібностей, активізації пізнавальної діяльності, дотримання педагогічного такту.

ФК12 – здатність планувати та конструювати процес навчання географії та історії в школі відповідно до вимог безпеки життєдіяльності й охорони праці, з врахуванням гігієнічних вимог, основних дидактичних принципів, вікових та індивідуальних особливостей учнів із застосуванням сучасних методик і освітніх технологій, у тому числі й інформаційних.

Програмні результати навчання:

Знання і розуміння

Студент:

ПРН4 – *знає* психолого-педагогічні аспекти навчання і виховання учнів, сучасні теоретичні та прикладні основи методики навчання географії та історії в загальноосвітній школі;

ПРН10 - *знає та розуміє* історичні особливості розвитку регіонів України, реалізовує красзнавчий підхід на уроках географії та історії, у позакласній та позашкільній роботі з учнівською молоддю.

Уміння

ПРН15 – *виконує* польові дослідження природних і суспільних об'єктів та процесів, педагогічні дослідження, *інтерпретує* отримані результати досліджень, *застосовує* їх у професійній діяльності;

ПРН16 – *виконує* функціональні обов'язки вчителя географії, історії та класного керівника, педагогічно мислить, *аналізує* педагогічну дійсність, застосовує творчий підхід до педагогічної діяльності, моделює та розв'язує педагогічні ситуації, *планує* навчально-виховну роботу з дітьми, педагогами та батьками, *застосовує* індивідуальний підхід, *дотримується* педагогічного такту;

ПРН18 – *володіє* основами професійної культури при підготовці та редагуванні текстів державною мовою зі спеціальності та предметної спеціалізації, а також *володіє* однією з іноземних мов на рівні, необхідному для роботи з навчально-методичною літературою зі спеціальності та предметної спеціалізації;

ПРН19 – *планує та конструює* процес навчання географії та історії в школі відповідно до вимог безпеки життєдіяльності й охорони праці, з врахуванням гігієнічних вимог, основних дидактичних принципів, вікових та індивідуальних особливостей учнів із застосуванням сучасних методик і освітніх технологій, у тому числі й інформаційних;

Комунікація

Студент:

ПРН24 – *розуміє* значення культури як форми людського існування, цінує різноманіття та мультикультурність світу і керується у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу, співробітництва та гендерної рівності.

Автономія і відповідальність

Студент:

ПРН25 – самостійно *організовує* процес навчання, *забезпечує* рівноправне, справедливе освітнє середовище, що сприяє навчанню всіх учнів, незалежно від їх соціокультурних та економічних особливостей, здійснює педагогічний супровід процесів соціалізації та професійного самовизначення учнів, підготовки їх до свідомого вибору життєвого шляху.

5. Зміст дисципліни. Календарно-тематичний план

Тиж. / дата / год.	Тема, план	Форма діяльності (заняття) /	Література Ресурси в Інтернеті	Самостійна робота, завдання, год.	Вага оцінки
<p>Тиж. 1-5. 01.09.-01.10.21 10 акад. год.</p>	<p>Розділ 3. Форми організації та технології навчання географії. Лекція 1. Форми організації навчання географії (4 год.). <i>План:</i> 1. Форми організації навчання географії. Класифікації форм організації навчання географії. 2. Структура уроку. 3. Типи уроків географії. 4. Планування роботи вчителя та його види. 5. Нетрадиційні, нестандартні уроки та їх місце в системі навчання. 6. Факультативні заняття. Додаткові заняття і консультації з географії. 7. Екскурсія як одна з основних форм організації навчання географії. 8. Позакласна робота з географії як складова частина навчально-виховного процесу. Практичне заняття 1. Форми організації навчання географії. Планування роботи вчителя. Урок як основна форма організації навчання географії. Практичне заняття 2. Нетрадиційні (нестандартні) форми проведення уроків географії. Позакласна робота з географії</p>	<p>Лекції - 6 год. Практичні заняття - 4 год.</p>	<p>Дидактика географії : монографія (електронна версія) / В.М. Самойленко, О.М. Топузов, Л.П. Вішнікіна, І.О. Діброва. – К. : Ніка-Центр, 2013. – 570 с Дидактика географії : Монографія / В.М.Самойленко, О.М.Топузов, Л.П.Вішнікіна, О.Ф.Надтока, І.О.Діброва. – К.: Педагогічна думка, 2014. – 586 с. Загальна методика навчання географії : підручник [з грифом МОНМС України] / О.М. Топузов, В.М. Самойленко, Л.П. Вішнікіна. – К. : ДНВП "Картографія", 2012. – 512 с. Кобернік С.Г. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах : навч. посіб. / С.Г. Кобернік., Р.Р. Коваленко., О.Я. Скуратович. – К. : Навч. книга, 2005. – 319 с. Корнеєв В.П. Форми організації навчання в школі: Посібник для вчителя. – Кам'янець-Подільський: „Абетка”, 2004.- 224 с. Навчання географії : Понятійно-термінологічний словник / В.М.Самойленко, Я.Б.Олійник, Л.П.Вішнікіна, І.О.Діброва. – К.: Ніка-Центр, 2014. – 352 с. Нестандартні уроки з фізичної географії / авт.-уклад. К.С. Шуліка .- Х. : Основа , 2012 .- 112с. .-(Б-ка журналу "Географія"; вип.9(105)), 2005. – 200 с. Самойленко В.М. Навчання географії : Понятійно-термінологічний словник (з грифом МОН України, електронна версія) / В.М.Самойленко, Я.Б.Олійник, Л.П.Вішнікіна, І.О.Діброва. – К.: Ніка-</p>	<p>12 год. Екскурсії та методика їх організації і проведення Факультативні заняття з географії. Позакласна робота з географії. Тиждень географії в школі. Розробка конспектів уроків географії</p>	<p>10 балів</p>

			<p>Центр, 2015. – 352 с. – Електронний ресурс / Спосіб доступу: http://www.geo.univ.kiev.ua/images/samojlenko.pdf</p>		
<p>Тиж. 6-13, 04.10.-26.11.21 18 акад. год.</p>	<p>Тема 7. Технології навчання географії. Лекція 2. Технології навчання географії. (8 год.)</p> <p><i>План:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття «освітні технології», «педагогічні технології», „технології навчання”. 2. Історія виникнення технологій навчання. 3. Структура технологій навчання. Критерії технологічності навчання. 4. Класифікації технологій навчання географії. 5. Традиційні технології навчання географії : <ul style="list-style-type: none"> • технологія пояснювально-ілюстративного навчання; • технологія диференційованого навчання; • технологія групової діяльності учнів; • технологія проблемного навчання географії. 6. Інноваційні технології навчання географії: <ul style="list-style-type: none"> • проектна технологія навчання; • ІКТ; • інтерактивні технології; • розвивальні технології, технологія розвитку критичного мислення учнів тощо. <p>Практичне заняття 3. Традиційні технології навчання географії: технології пояснювально-ілюстративного, диференційованого, групового, проблемного навчання.</p> <p>Практичне заняття 4. Інноваційні технології навчання географії. Технологія проектної діяльності учнів в</p>	<p>Лекції - 8 год. Практичні заняття - 10 год.</p>	<p>1. Дидактика географії : монографія (електронна версія) / В.М. Самойленко, О.М. Топузов, Л.П. Вішнікіна, І.О. Діброва. – К. : Ніка-Центр, 2013. – 570 с.</p> <p>2. Дидактика географії : Монографія / В.М.Самойленко, О.М.Топузов, Л.П.Вішнікіна, О.Ф.Надтока, І.О.Діброва. – К.: Педагогічна думка, 2014. – 586 с.</p> <p>3. Загальна методика навчання географії : підручник [з грифом МОНМС України] / О.М. Топузов, В.М. Самойленко, Л.П. Вішнікіна. – К. : ДНВП "Картографія", 2012. – 512 с.</p> <p>4. Маслова Н. М. Сучасні освітні технології у викладанні географії : Навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів / Н. М. Маслова. – Кропивницький, 2019. – 101 с.</p> <p>5. Маслова Н. М., Костючик Ю. Модель змішаного навчання як педагогічна інновація на уроках географії / Н. М. Маслова, Ю. Костючик // Матеріали ІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції «Стратегії інноваційного розвитку природничих дисциплін: досвід, проблеми та перспективи» (м. Кропивницький, 21 березня 2019 р.) // Збірник наукових праць. – Кропивницький. – ЦДПУ, 2019.</p> <p>6. Маслова Н. М., Мирза-Сіденко В. М. Застосування інтерактивних технологій навчання на уроках географії як спосіб підвищення рівня пізнавальної активності учнів України / Н. М. Маслова, В. М. Мирза-Сіденко //</p>	<p>8 год. Розробка конспектів уроків географії із застосуванням традиційних та інноваційних технологій навчання. Метод проектів на уроках географії. Розробка навчального проекту. Ознайомлення з освітніми сервісами для дистанційного навчання (Google Classroom, Padlet, MozaBook ті ін.).</p>	<p>25 балів</p>

	<p>процесі навчання географії</p> <p>Практичне заняття 5. Методика застосування елементів інтерактивних технологій на уроках географії.</p> <p>Практичне заняття 6. Методика застосування елементів технології розвитку критичного мислення учнів в процесі навчання географії.</p> <p>Практичне заняття 7. Нові інформаційно-комп'ютерні та дистанційні технології навчання географії.</p>		<p>Наукові записки. – Випуск 185. – Серія: Педагогічні науки. – Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2020. – С. 135-140.</p> <p>7. Уроки географії. Від класики – до сучасних технологій / За ред. Корнеєва В. П. – Х.: Вид. група „Основа”, 2006. – С. 108-167.</p>		
<p>Тиж. 14-15. 29.11.- 10.12.21 4 акад. год.</p>	<p>Розділ 4. Методичні особливості викладання окремих шкільних курсів географії. Самоосвіта вчителя географії.</p> <p>Тема 3. Методика викладання курсу «Загальна географія» (6-й кл.).</p> <p>Лекція 3. Методика викладання курсу «Загальна географія» (6-й кл.) та . (1 год)</p> <p><i>План:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мета і завдання курсу „Загальна географія”. 2. Структура і зміст курсу. 3. Форми і методи навчання загальної географії. 4. Методика формування компонентів географічних знань: <ul style="list-style-type: none"> • географічних понять, уявлень, фактів; • причинно-наслідкових зв'язків; • географічних закономірностей. 5. Прийоми навчальної діяльності учнів: <ul style="list-style-type: none"> • читання топографічних карт і планів; • читання фізичних карт; • навчання прийому порівняння. 6. Практичні роботи в курсі загальної географії. 7. Контроль знань і вмінь учнів з курсу загальної 	<p>Лекції - 2 год</p> <p>Практичні заняття - 2 год.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Дидактика географії : монографія (електронна версія) / В.М. Самойленко, О.М. Топузов, Л.П. Вішнікіна, І.О. Діброва. – К. : Ніка-Центр, 2013. – 570 с 2. Дидактика географії : Монографія / В.М.Самойленко, О.М.Топузов, Л.П.Вішнікіна, О.Ф.Надтока, І.О.Діброва. – К.: Педагогічна думка, 2014. – 586 с. 3. Коберник С. Методика навчання географії в школі: Навчально-методичний посібник. – К.: Стафед-2, 2000. – С.7-11. 4. Коберник С.Г. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах : навч. посіб. / С.Г. Коберник., Р.Р. Коваленко., О.Я. Скуратович.; за ред. С.Г. Коберніка. – К. : Навч. книга, 2005. – 319 с. 5. Стадник О.Г. Загальна географія. 6 клас. Методичний посібник для вчителя. – Х.: Вид. група „Основа”, 2006. – 208 с. 6. Методика навчання географії материків і океанів : [навчально-методичний посібник для вчителів географії та студентів педагогічних вищих навчальних закладів]. / О.М. Топузов, Т.Г. Назаренко, О.Ф. Надтока, Л.П. Вішнікіна, А.А. Шуканова, В.М. Самойленко. – К. : ДНВП 	<p><i>13 год.</i></p> <p>Аналіз програми та підручників з курсу «Загальна географія»</p> <p>Зміст та методика проведення програмних практичних робіт курсу „Загальна географія”</p> <p>Аналіз програми та підручників з курсу „Географія материків і океанів”</p> <p>Зміст та методика проведення програмних практичних робіт в курсі „Географія материків і океанів”</p>	<p>5 балів</p>

	<p>географії. Види і форми контролю. (на самостійне опрацювання)</p> <p>Тема 4. Методика викладання курсу «Географія материків і океанів» (7-й кл.).</p> <p>Лекція 4. Методика викладання курсу «Географія материків і океанів» (7-й кл.) (1 год.)</p> <p style="text-align: center;">План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мета і завдання курсу „Географія материків та океанів” 2. Структура і зміст курсу „Географія материків та океанів”. 3. Психологічні основи навчання географії учнів 7 класу 4. Загальні методичні особливості викладання курсу. 5. Контроль і оцінювання. 6. Система практичних робіт курсу. <p>Практичне заняття 8. Структура, зміст, методичні особливості викладання курсів «Загальна географія» та «Географія материків і океанів».</p>		<p>«Картографія», 2011.</p> <p>7. Стадник О.Г. Географія материків і океанів. 7 клас. Методичний посібник для вчителя. – Х.: Вид. група „Основа”: „Тріада+”, 2007. – 96 с.</p>		
<p>Тиж. 16-17. 13.-24.12.21 4 акад. год.</p>	<p>Тема 5. Методика викладання курсу «Україна у світі: природа, населення» (8-й клас).</p> <p>Лекція 5. Методика викладання курсу «Україна у світі: природа, населення» (8-й клас) (1 год.).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мета і завдання курсу «Україна у світі: природа, населення» 2. Структура і зміст курсу «Україна у світі: природа, населення». 3. Психологічні основи навчання географії учнів 8 класу 4. Загальні методичні особливості викладання курсу. 	<p>Лекції - 2 год Практичні заняття - 2 год.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Дидактика географії : монографія (електронна версія) / В.М. Самойленко, О.М. Топузов, Л.П. Вішнікіна, І.О. Діброва. – К. : Ніка-Центр, 2013. – 570 с 2. Дидактика географії : Монографія / В.М.Самойленко, О.М.Топузов, Л.П.Вішнікіна, О.Ф.Надтока, І.О.Діброва. – К.: Педагогічна думка, 2014. – 586 с. 3. Коберник С. Методика навчання географії в школі: Навчально-методичний посібник. – К.: Стафед-2, 2000. – С.7-11. 4. Коберник С.Г. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах : навч. посіб. / С.Г. Коберник., Р.Р. Коваленко., О.Я. Скуратович.; за ред. С.Г. Коберніка. – К. : Навч. книга, 2005. – 319 с. 	<p style="text-align: center;"><i>12 год.</i></p> <p>Аналіз програми та підручників з курсу «Україна у світі: природа, населення» (8-й клас)</p> <p>Зміст та методика проведення програмних практичних робіт з курсу «Україна у світі: природа, населення» (8-й клас)</p> <p>Аналіз програми та</p>	<p style="text-align: center;">5 балів</p>

	<p>Лекція 6. Методика викладання курсу «Україна і світове господарство» (9-й клас) (1 год.).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мета і завдання курсу «Україна і світове господарство» 2. Структура і зміст курсу «Україна і світове господарство» 3. Психологічні основи навчання географії учнів 9 класу 4. Загальні методичні особливості викладання курсу. <p>Практичне заняття 9. Структура, зміст, методичні особливості викладання курсів «Україна у світі: природа, населення» та «Україна і світове господарство».</p>			<p>підручників з курсу «Україна і світове господарство» (9-й клас). Зміст та методика проведення програмних практичних робіт з курсу «Україна і світове господарство» (9-й клас).</p>	
<p>Тиж. 18. 27-31.12.21 2 акад. год.</p>	<p>Тема 8. Професійне самовдосконалення учителя географії. Лекція 10. Професійне самовдосконалення учителя географії. (2 год.).</p>	<p>Лекції - 2 год</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Павлютенков Є. М., Крижко В.В. Організація методичної роботи. – Х.: Вид. група „Основа”, 2005. – 80 с. 2. Методична робота в школі / Упоряд. М. Голубенко. _ К.: Шк. світ, 2007. – 128 с. 3. Лернер П. Проблеми становлення профільного навчання // Завуч, 2005, № 2 С. 7-12. 4. Покиданов Г. Деякі міркування щодо профільного навчання // Завуч, 2005, № 4, С. 12-14. 5. Мещерякова Х. Організація допрофільного і профільного навчання в школі // Завуч, 2005, № 4, С. 14-15. 	<p>7 год. Система методичної роботи в школі. Атестація вчителів: суть, завдання, порядок. Положення про атестацію вчителів</p>	<p>-</p>

6. Методичні розробки практичних занять

Практичне заняття № 1. Форми організації навчання географії. Планування роботи вчителя. Урок як основна форма організації навчання географії.

Мета: закріпити знання про форми організації навчання географії в школі, про основні види планування роботи вчителя, про урок як основну форму організації навчання географії, про структуру різних типів уроків, ознайомитися з групами вимг до сучасного уроку географії; формувати вміння вірно визначати тип уроку та планувати різні етапи уроку у відповідності до типу уроку; формувати уміння здійснювати календарно-тематичне планування процесу навчання географії та розробляти плани-конспекти уроків географії; виховувати повагу до професії вчителя, педагогічний такт.

Обладнання: навчальні програми, підручники з географії (6-9 класи).

ХІД ЗАНЯТТЯ

I. Теоретичний блок

- Суть поняття «форми організації навчання». Класифікації форм організації навчання географії.
- Особливості різних форм організації навчання географії.
- Факультатив як форма організації навчання.
- Експерсія як основна форма організації навчання географії.
- Самостійна робота учнів з географії: суть, мета, методика організації.
- Олімпіада з географії як одна з форм організації навчання географії.
- Які види планування роботи вчителя Вам відомі? Що таке календарно-тематичне планування? З якою метою його використовують? За якою схемою здійснюється цей вид планування?
- Що таке поурочне планування? За якою схемою вчитель складає план-конспект уроку?
- Розкрити особливості уроку як основної форми організації навчання географії в школі.
- Виокремити відмінності сучасного уроку у порівнянні з традиційним уроком.
- Охарактеризувати основні вимоги до сучасного уроку географії.
- Структура уроку.
- Розкрити зміст і структуру різних типів уроків географії.
- Що включає підготовка вчителя до уроку?

II Практичний блок

Завдання 1. На основі навчальної програми з географії ознайомитися з тематикою екскурсій, запропонувати варіант проведення однієї з екскурсій (місце проведення, мета, завдання тощо).

Завдання 2. Розробити розгорнуте календарно-тематичне планування одного з розділів шкільного курсу географії (за вказівкою викладача) за схемою:

№ п/п	Дата	Тема і зміст уроку	Практичні роботи	Знання і уміння, які формуються	Тип уроку	Методи і прийоми навчання	Засоби навчання	Домашнє завдання	Примітки

Завдання 4. Розробити розгорнутий план-конспект уроку до однієї з тем розділу (за вибором) за схемою:

Тема уроку:

Мета і завдання уроку (освітні, виховні, розвиваючі):

Тип уроку:

Засоби навчання:

Методи і прийоми навчання:

Опорні знання і вміння:

ХІД УРОКУ

№ п/п	Структурні елементи уроку	Тривалість, хв.	Навчальна і організаційна діяльність вчителя	Навчально-пізнавальна діяльність учнів	Примітки
<i>Рекомендована література</i>					

1. Дидактика географії : монографія (електронна версія) / В.М. Самойленко, О.М. Топузов, Л.П. Вішнікіна, І.О. Діброва. – К. : Ніка-Центр, 2013. – 570 с
2. Дидактика географії : Монографія / В.М.Самойленко, О.М.Топузов, Л.П.Вішнікіна, О.Ф.Надтока, І.О.Діброва. – К.: Педагогічна думка, 2014. – 586 с.
3. Загальна методика навчання географії : підручник [з грифом МОНМС України] / О.М. Топузов, В.М. Самойленко, Л.П. Вішнікіна. – К. : ДНВП "Картографія", 2012. – 512 с.
4. Кобернік С.Г. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах : навч. посіб. / С.Г. Кобернік., Р.Р. Коваленко., О.Я. Скурагович. – К. : Навч. книга, 2005. – 319 с.
5. Корнеев В.П. Форми організації навчання в школі: Посібник для вчителя. – Кам'янець-Подільський: „Абетка”, 2004.-224 с.
6. Навчання географії : Понятійно-термінологічний словник / В.М.Самойленко, Я.Б.Олійник, Л.П.Вішнікіна, І.О.Діброва. – К.: Ніка-Центр, 2014. – 352 с.
7. Нестандартні уроки з фізичної географії / авт.-уклад. К.С. Шуліка .- Х. : Основа , 2012 .- 112с. -(Б-ка журналу "Географія"; вип.9(105)), 2005. – 200 с.
8. Урок географии: Методические рекомендации / Сост. Л. М. Панчешникова.– М.: Просвещение, 1990.
9. Уроки географії. Від класики – до сучасних технологій / За ред. Корнеева В. П. – Х.: Вид. група „Основа”,2006. – С. 108-167.2. Врублевська М. О. Секрети успішного уроку географії / М.О. Врублевська. – Х.: Вид. група „Основа”,2005.– С. 52-110.
10. Врублевська М. О.Секрети успішного уроку географії. – Х.: Вид. група „Основа”,2005.– С. 52-110.

Практичне заняття № 2. Нетрадиційні (нестандартні) форми проведення уроків географії. Позакласна робота з географії

Мета: закріпити знання про форми організації навчання географії в школі, поглибити знання про нетрадиційні форми проведення уроків, про позакласну роботу з географії; формувати вміння планувати нестандартні форми уроків уроку; продовжувати формувати вміння розробляти плани-конспекти уроків географії; формувати вміння планувати позакласні заходи; виховувати повагу до професії вчителя та педагогічний такт.

Обладнання: навчальні програми, підручники з географії (6-9 класи).

ХІД ЗАНЯТТЯ

I. Теоретичний блок

1. Нетрадиційні, нестандартні уроки та їх місце в системі навчання.
2. Факультативні заняття. Додаткові заняття і консультації з географії.
3. Екскурсія як одна з основних форм організації навчання географії.
4. Позакласна робота: суть, види, напрямки.
5. Форми організації позакласної роботи з географії.
6. Методика проведення позакласних заходів з географії.

II Практичний блок

Завдання 1. Розробити розгорнутий план-конспект нетрадиційного уроку уроку до однієї з тем шкільного курсу географії за схемою:

Тема уроку:

Мета і завдання уроку (освітні, виховні, розвиваючі):

Тип уроку:

Засоби навчання:

Методи і прийоми навчання:

Опорні знання і вміння:

ХІД УРОКУ

№ п/п	Структурні елементи уроку	Тривалість, хв.	Навчальна і організаційна діяльність вчителя	Навчально-пізнавальна діяльність учнів	Примітки

Завдання 2. Розробити план-конспект позакласного заходу з географії для учнів 6-7 класів.

Рекомендована література

1. Дидактика географії : монографія (електронна версія) / В.М. Самойленко, О.М. Топузов, Л.П. Вішнікіна, І.О. Діброва. – К. : Ніка-Центр, 2013. – 570 с
2. Дидактика географії : Монографія / В.М.Самойленко, О.М.Топузов, Л.П.Вішнікіна, О.Ф.Надтока, І.О.Діброва. – К.: Педагогічна думка, 2014. – 586 с.
3. Загальна методика навчання географії : підручник [з грифом МОНМС України] / О.М. Топузов, В.М. Самойленко, Л.П. Вішнікіна. – К. : ДНВП "Картографія", 2012. – 512 с.
4. Корнєєв В.П. Форми організації навчання в школі: Посібник для вчителя. – Кам'янець-Подільський: „Абетка”, 2004.-224 с.
5. Нестандартні уроки з фізичної географії / авт.-уклад. К.С. Шуліка .- Х. : Основа , 2012 .- 112с. .-(Б-ка журналу "Географія"; вип.9(105)), 2005. – 200 с.
6. Уроки географії. Від класики – до сучасних технологій / За ред. Корнєєва В. П. – Х.: Вид. група „Основа”,2006. – С. 108-167.2. Врублевська М. О. Секрети успішного уроку географії / М.О. Врублевська. – Х.: Вид. група „Основа”,2005.– С. 52-110.

Практичне заняття № 3. Традиційні технології навчання географії: технології пояснювально-ілюстративного, диференційованого, групового, проблемного навчання.

Мета: закріпити знання про технології навчання географії, особливості пояснювально-ілюстративного навчання, його позитивні риси та недоліки, суть та особливості організації диференційованого навчання географії; концептуальні основи технології групової діяльності; суть, рівні та методи проблемного навчання географії; уміння використовувати елементи технологій пояснювально-ілюстративного, диференційованого навчання, технології групової діяльності учнів та проблемного навчання на уроках географії.

Обладнання: навчальні програми з географії для загальноосвітніх шкіл, атласи, підручники географії.

Хід заняття

Теоретичний блок

1. Суть технологічного підходу у навчанні. Історія впровадження технологічного підходу в навчальний процес.
2. Як змінювалися підходи до трактування поняття «педагогічні технології» протягом ХХ ст. та початку ХХІ ст.? Сутність понять «освітні технології», «педагогічні технології», «технології навчання».
3. Структура технології навчання. Класифікації технологій навчання географії.
4. Традиційні та інноваційні технології навчання. Чи є педагогічні інновації принципово новими?
5. Сутність технології пояснювально-ілюстративного навчання. Його позитивні риси та недоліки.
6. Пояснити суть понять «диференціація навчання» та «диференційоване навчання». Які існують варіанти диференційованого навчання? Чим відрізняється зовнішня (профільна) та внутрішня (рівнева) диференціація? Які позитивні та негативні аспекти диференційованого навчання?
7. Сутність технології групового навчання. Види і способи формування груп.
8. Суть різних методів групової навчально-пізнавальної діяльності. Переваги та недоліки

- групової роботи учнів на уроках географії.
9. Суть технології проблемного навчання. Функції проблемного навчання. Основні поняття проблемного навчання.
 10. Що таке проблемна ситуація і які способи її створення на уроці Ви знаєте? Що таке проблема? Як вона може виражатися? Наведіть приклади проблемних питань та завдань.
 11. Рівні та методи проблемного навчання.
 12. Які основні етапи вирішення проблеми на уроці?

Практичний блок

Завдання 1. Розробити конспект уроку з використанням технології пояснювально-ілюстративного навчання, групової навчально-пізнавальної діяльності та проблемного навчання (тема за вибором). Підібрати необхідний ілюстративний матеріал до уроку.

Завдання 2. Розробити диференційовані завдання для контрольної роботи учнів з окремої теми та критерії її оцінювання.

Рекомендована література

1. Освітні технології навчання: Навч.-метод. посіб. / За ред. О. М. Пехоти. – К.: Видавництво А.С.К., 2003.– 255 с.
2. Коберник С. Методика викладання географії в школі: Навчально-методичний посібник. – К.: Стафед-2, 2000. – С.11-13.
3. Врублевська М. О.Секрети успішного уроку географії. – Х.: Вид. група „Основа”,2005.– С. 52-110.
4. Маслова Н. М. Сучасні освітні технології у викладанні географії : Навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів / Н. М. Маслова. – Кропивницький, 2019. – 101 с.
5. Корнєєв В. П. Освітні технології в процесі вивчення географії // Географія – 2006– № 20–С.2–9.
6. Врублевська М. О.Секрети успішного уроку географії. – Х.: Вид. група „Основа”,2005.– С. 52-110.
7. Дидактика географії : Монографія / В.М.Самойленко, О.М.Топузов, Л.П.Вішнікіна, О.Ф.Надтока, І.О.Діброва. – К.: Педагогічна думка, 2014. – 586 с.
8. Загальна методика навчання географії : Підручник (з грифом МОНМС України, лист № 1/11-11996 від 20.07.2012) / О.М. Топузов, В.М. Самойленко., Л.П. Вішнікіна. – К.: ДНВП "Картографія", 2012. – 512 с.
9. Коберник С. Методика викладання географії в школі: Навчально-методичний посібник. – К.: Стафед-2, 2000. – С.11-13.
10. Корнєєв В. П. Освітні технології в процесі вивчення географії // Географія – 2006– № 20–С.2–9.
11. Цимбалюк Н. Методика проведення групової роботи на уроках географії // Географія та основи економіки в школі. – 2005. – № 7 – С.10-11.
12. Топузов О.М. Проблемне навчання географії в школі: теорія і практика : монографія / Олег Михайлович Топузов. – К. : Фенікс, 2007. – 304 с.

Практичне заняття № 4. Інноваційні технології навчання географії. Технологія проектної діяльності учнів в процесі навчання географії

МЕТА: закріпити знання про інноваційні технології навчання географії, інновації, інноваційний процес в освіті, інноваційний потенціал педагогіка; про суть та дидактичні можливості проектної технології навчання; розвивати уміння планувати навчальний проект.

ОБЛАДНАННЯ: навчальні програми з географії для загальноосвітніх шкіл, атласи, підручники географії, електронні атласи, підручники, карти.

ХІД ЗАНЯТТЯ

I. Теоретичний блок

1. Поняття «інновація», «інноваційні технології навчання». Критерії педагогічних інновацій. Інноваційний процес в освіті та його логіка.
2. Інноваційний потенціал педагога. Критерії наявності у педагога інноваційного потенціалу.
3. Особистісно-орієнтований та компетентісний підходи до навчання географії як сучасні освітні парадигми.
4. Технологія проектної діяльності учнів. Суть, мета та завдання проектної технології навчання.Історія виникнення і впровадження проектної технології навчання.
5. Проектування в педагогіці. Метод проектів як складова проектної технології. Вимоги до застосування методу проектів. Переваги методу проектів.

6. Поняття «навчальний проект». Вимоги до навчального проекту. Типи проектів за змістом та характером діяльності учнів, за характером контактів, за кількістю учасників, за тривалістю проведення.
7. Робота над проектом (проектна діяльність): головні умови та алгоритм. Портфоліо та план проекту. Схема та способи представлення результатів роботи над проектом. Вимоги до учнівської презентації.

II. Практичний блок

Завдання 1. Розробити навчальний проект з географії. Скласти план проекту та розробити портфоліо проекту. Представити результати роботи учнів над проектом (презентація, публікація, web-сайт, конспект нестандартного уроку, на якому представляються результати роботи учнів над проектом тощо).

План проекту має містити такі позиції:

1. Стислий опис проекту
2. Визначення проблеми (ключові та тематичні питання).
3. Посилання на державні навчальні стандарти та програми.
4. Перелік навчальних предметів, з якими пов'язаний проект.
5. Цілі та очікувані результати проекту.
6. Опис діяльності учнів.
7. Початкові знання і вміння учнів, необхідні для реалізації проекту.
8. Матеріали та обладнання.
9. Можливості диференціації навчання.
10. Критерії оцінювання знань і вмінь учнів.
11. Поточні заходи (екскурсії, обговорення тощо).

Рекомендована література

1. Дидактика географії : монографія (електронна версія) / В.М. Самойленко, О.М. Топузов, Л.П. Вішнікіна, І.О. Діброва. – К. : Ніка-Центр, 2013. – CD, ISBN 978-966-521-619-3. – 570 с
2. Дидактика географії : Монографія / В.М.Самойленко, О.М.Топузов, Л.П.Вішнікіна, О.Ф.Надтока, І.О.Діброва. – К.: Педагогічна думка, 2014. – 586 с.
3. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2004. – С.170-190.
4. Загальна методика навчання географії : підручник [з грифом МОНМС України] / О.М. Топузов, В.М. Самойленко, Л.П. Вішнікіна. – К. : ДНВП "Картографія", 2012. – 512 с.
5. Корнеев В. П. Освітні технології в процесі вивчення географії // Географія – 2006– № 20–С.2–9.
6. Маслова Н. М. Сучасні освітні технології у викладанні географії : Навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів / Н. М. Маслова. – Кропивницький, 2019. – 101 с.
7. Навчання географії : Понятійно-термінологічний словник (Рекомендовано МОН України як понятійно-термінологічний словник для вищих навчальних закладів (протокол засідання комісії з географії НМР МОН України від 10 червня 2014 р.)) / В.М.Самойленко, Я.Б.Олійник, Л.П.Вішнікіна, І.О.Діброва. – К.: Ніка-Центр, 2014. – 352 с.
8. Освітні технології навчання: Навч.-метод. посіб. / За ред. О. М. Пехоти. – К.: Видавництво А.С.К., 2003.– 255 с.

Практичне заняття № 5. Методика застосування елементів інтерактивних технологій на уроках географії.

Мета: закріпити знання про інноваційні технології навчання географії, про суть та дидактичні можливості інтерактивних технологій; розвивати уміння планувати процес навчання географії із застосуванням елементів інтерактивних технологій.

Обладнання: навчальні програми з географії для загальноосвітніх шкіл, атласи, підручники географії, електронні атласи, підручники, карти.

Хід заняття Теоретичний блок

1. Суть інтерактивних технологій.
2. Характеристика найпоширеніших інтерактивних методів навчання: робота в малих групах; «Два-чотири-всі разом»; метод «Діалог»; метод «Синтез думок»; метод «Спільний проект»; метод «Пошук інформації»; метод «Коло ідей»; метод «Магічні дрібнички»; метод «Акваріум», взаємонавчання між групами тощо.

Практичний блок

Завдання 1. Розробити конспект уроку з використанням елементів інтерактивних технологій навчання. Усно обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.

Рекомендована література

1. Коберник С. Методика викладання географії в школі: Навчально-методичний посібник. – К.: Стафед-2, 2000. – С.11-13.
2. Врублевська М. О. Секрети успішного уроку географії. – Х.: Вид. група „Основа”, 2005. – С. 52-110.
3. Ісаєва Г. Інтерактивні методи навчання під час вивчення географії в школі // Географія та основи економіки в школі. – 2004. – № 4 – С. 43-45.
4. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. За ред. О. І. Пометун. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 191 с.
5. Довгань Г. Д. Інтерактивні технології на уроках географії. – Х.: Вид. група „Основа”, 2005. – 128 с.
6. Освітні технології навчання: Навч.-метод. посіб. / За ред. О. М. Пехоти. – К.: Видавництво А.С.К., 2003. – 255 с.
7. Корнєєв В. П. Освітні технології в процесі вивчення географії // Географія – 2006 – № 20 – С.2–9.
8. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2004. – С.170-190.

Практичне заняття № 6. Методика застосування елементів технології розвитку критичного мислення учнів в процесі навчання географії.

Мета: закріпити знання про інноваційні технології навчання географії, про суть та дидактичні можливості технологій розвитку критичного мислення учнів; розвивати уміння планувати процес навчання географії із застосуванням різних методів розвитку критичного мислення учнів.

Обладнання: навчальні програми з географії для загальноосвітніх шкіл, атласи, підручники географії, електронні атласи, підручники, карти.

Хід заняття Теоретичний блок

1. Технології розвивального навчання.
2. Суть технології розвитку критичного мислення учнів
3. Суть, характерні риси та параметри критичного мислення
4. Характерні риси критичного мислення
5. Характеристика методів і прийомів, які сприяють розвитку критичного мислення належать: прийом «Мозкова атака»; прийом «Кубування»; прийом «Асоціювання»; творча робота – есе; сенкан; ведення щоденника подвійних нотаток; кероване читання; диспути; дискусії тощо.

Практичний блок

Завдання 1. Розробити конспект уроку з використанням методів розвитку критичного мислення учнів. Усно обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.

Рекомендована література

1. Коберник С. Методика викладання географії в школі: Навчально-методичний посібник. – К.: Стафед-2, 2000. – С.11-13.
2. Врублевська М. О. Секрети успішного уроку географії. – Х.: Вид. група „Основа”, 2005. – С. 52-110.
3. Ісаєва Г. Інтерактивні методи навчання під час вивчення географії в школі // Географія та основи економіки в школі. – 2004. – № 4 – С. 43-45.
4. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. За ред. О. І. Пометун. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 191 с.
5. Довгань Г. Д. Інтерактивні технології на уроках географії. – Х.: Вид. група „Основа”, 2005. – 128 с.
6. Освітні технології навчання: Навч.-метод. посіб. / За ред. О. М. Пехоти. – К.: Видавництво А.С.К., 2003. – 255 с.
7. Корнєєв В. П. Освітні технології в процесі вивчення географії // Географія – 2006– № 20–С.2–9.

Практичне заняття № 7. Нові інформаційно-комп’ютерні та дистанційні технології навчання географії.

МЕТА: закріпити знання про інноваційні технології навчання географії, про суть та дидактичні можливості нових інформаційно-комп’ютерних та дистанційних технологій навчання; розвивати уміння планувати уроки із застосуванням нових інформаційно-комп’ютерних та дистанційних технологій навчання, користуватися електронними освітніми платформами.

ОБЛАДНАННЯ: навчальні програми з географії для загальноосвітніх шкіл, атласи, підручники географії, електронні атласи, підручники, карти.

ХІД ЗАНЯТТЯ

I. Теоретичний блок

1. Нові інформаційно-комп’ютерні технології навчання: суть, напрямки застосування, переваги. Можливості та переваги ІКТ в процесі навчання географії.
2. Поняття «електронні засоби навчання». Напрямок використання електронних засобів на уроках географії. Комп’ютер як засіб навчання географії. Можливості, переваги та проблеми при застосуванні комп’ютера як засобу навчання географії.
3. Інтерактивні засоби. Мультимедійні технології у викладанні географії. Дидактичні можливості інтерактивних мультимедійних дошок.
4. Електронні презентації у викладанні географії. Вимоги до навчальних презентацій.
5. Електронні навчальні програми на уроках географії.
6. Електронний підручник, електронні атласи на уроках географії. Особливості застосування віртуальних глобусів у викладанні географії.
7. Технології дистанційного навчання.

II. Практичний блок

Завдання 1. Розробити мультимедійну презентацію до однієї з тем шкільного курсу географії 6-9 класів (за вибором).

Завдання 2. Розробити тестові завдання до однієї з тем шкільного курсу географії для 6-9 класів у власноруч створеному класі на платформі Google Classroom.

Завдання 3. (за бажанням) Пройти один з курсів або вебінарів на освітніх платформах (Prometeus, EdEra, Всеосвіта, На урок тощо) з отриманням сертифікату (**Додатково 5 балів**).

Рекомендована література

1. Дидактика географії : монографія (електронна версія) / В.М. Самойленко, О.М. Топузов, Л.П. Вішнікіна, І.О. Діброва. – К. : Ніка-Центр, 2013. – CD, ISBN 978-966-521-619-3. – 570 с
2. Дидактика географії : Монографія / В.М.Самойленко, О.М.Топузов, Л.П.Вішнікіна, О.Ф.Надтока, І.О.Діброва. – К.: Педагогічна думка, 2014. – 586 с.
3. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2004. – С.170-190.
4. Загальна методика навчання географії : підручник [з грифом МОНМС України] / О.М. Топузов, В.М. Самойленко, Л.П. Вішнікіна. – К. : ДНВП "Картографія", 2012. – 512 с.
5. Корнєєв В. П. Освітні технології в процесі вивчення географії // Географія – 2006– № 20–С.2–9.
6. Маслоva Н. М. Сучасні освітні технології у викладанні географії : Навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів / Н. М. Маслоva. – Кропивницький, 2019. – 101 с.
7. Навчання географії : Понятійно-термінологічний словник (Рекомендовано МОН України як понятійно-термінологічний словник для вищих навчальних закладів (протокол засідання комісії з географії НМР МОН України від 10 червня 2014 р.)) / В.М.Самойленко, Я.Б.Олійник, Л.П.Вішнікіна, І.О.Діброва. – К.: Ніка-Центр, 2014. – 352 с.
8. Освітні технології навчання: Навч.-метод. посіб. / За ред. О. М. Пехоти. – К.: Видавництво А.С.К., 2003. – 255 с.

9. Filonenko, O., Maslova, N., Mirza-Sidenko, V., Voloshina, O., & Demchenko, V. (2021). Actualization of Distance Learning in Comparison with Traditional Forms of Education in Conditions of Quarantine Security Measures. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 13(3), 468-478. <https://doi.org/10.18662/rrem/13.3/462>.

Практичне заняття № 8. Структура, зміст, методичні особливості викладання курсів «Загальна географія» та «Географія материків і океанів».

МЕТА: Ознайомитися з програмою, підручником та змістом практичних робіт з курсів „Загальна географія” та “Географія материків і океанів”; закріпити знання про особливості методики викладання курсів „Загальна географія» (6-й клас); закріпити вміння аналізувати навчальну програму та підручник, організовувати і проводити програмні практичні роботи на різних етапах уроку; застосовувати різні форми контролю знань і вмінь учнів на уроках географії в 6-7 класі. продовжувати формувати вміння складати КТП та плани-конспекти уроків.

ОБЛАДНАННЯ: навчальні програми з географії, шкільні підручники з географії для 6,7 класу, атласи, робочі зошити з географії для учнів шостого класу.

ХІД ЗАНЯТТЯ

I. Теоретичний блок

1. Яка мета та завдання вивчення курсу „Загальна географія”? В чому полягає специфіка вивчення курсу?
2. Охарактеризувати структуру і зміст шкільного курсу загальної географії.
3. Розкрити зміст програмних практичних робіт в курсі загальної географії.
4. Яка мета та завдання курсу „Географія материків і океанів”?
5. Проаналізувати за планом програму курсу. Який підхід застосовано у побудові програми? Порівняти з програмою курсу „Загальна географія”.
6. Розкрити зміст програмних практичних робіт курсу.
7. Які прийоми навчальної діяльності і вміння формуються при виконанні практичних робіт?

II. Практичний блок

Завдання 1. Проаналізувати програми курсів «Загальна географія» та «Географія материків і океанів» за планом:

1. Об’єм, структура і зміст курсу.
2. Освітнє значення курсу, його науковий рівень. Основні компоненти географічних знань. Взаємозв’язок знань і вмінь.
3. Виховна спрямованість програми (формування світоглядних ідей, різні напрямки виховання).
4. Розвивальна спрямованість програми (увага до теоретичних питань, спрямування на розвиток творчого та критичного мислення, частка завдань на аналіз, порівняння, співставлення, узагальнення, встановлення причинно-наслідкових зв’язків, практична спрямованість курсу).
5. Міжпредметні та внутрішньопредметні зв’язки курсу.
6. Спрямованість програми на активізацію навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Завдання 2. Проаналізувати підручник з географії для учнів 6 та 7 класу за планом:

1. Структура підручника, основні розділи, взаємозв’язок між розділами, між підручником і програмою.
2. Текст підручника, його логічна структура. Співвідношення теоретичного і описового матеріалу в параграфіях підручника; переважання індуктивного /дедуктивного/ шляху викладу. Повнота розкриття підручником понять програми.
3. Питання і завдання, їх призначення, переважаючі типи.
4. Ілюстративний матеріал, його кількість, призначення, зв’язок з текстом,
5. якість виконання.
6. Апарат орієнтування підручника, його методичне значення.
7. Завдання, додатки, їх значення, оцінка.
8. Словник термінів, його призначення.
9. Виховна і розвивальна спрямованість підручника, можливості активізації пізнавальної діяльності учнів засобами підручника
10. Доступність для учнів даного віку тексту і позатекстових компонентів підручника.
11. Висновок.

Завдання 3. Проаналізувати програму курсу географії для 6 або 7 класу (за вибором) з метою визначення мети, завдань та спрямування практичних робіт курсу. Результати оформити у вигляді

таблиці:

Тема і зміст практичної роботи	Мета і завдання практичної роботи	Уміння і навички, які формуються	Місце практичної роботи в структурі курсу	Основні завдання

Завдання 4. Розробити розгорнутий план-конспект уроку до однієї з тем курсу «Загальна географія» або «Географія материків і океанів» (за вибором).

Рекомендована література

1. Стадник О.Г. Загальна географія. 6 клас. Методичний посібник для вчителя. – Х.: вид.група „Основа”, 2006. – 208с.
2. Кобернік С. Г. та ін. Методика викладання географії в школі: Навч.-метод. посіб. – К.: Стафед-2,2000. – С. 21-27.
3. Врублевська М. О.Секрети успішного уроку географії. – Х.: Вид. група „Основа”,2005.– С. 52-110.
4. Уроки географії. Від класики – до сучасних технологій / За ред. Корнєєва В. П. – Х.: Вид. група „Основа”,2006. – С. 108-167.
5. Географія материків і океанів. 7 клас: Методичний посібник для вчителя / В.Ю. Пестушко, Г.Є. уварова.- Харків: Веста: Видавництво „Ранок”, 2004.- 224с.
6. Корнєєв В.П. Методика вивчення географії материків і океанів.- Кам’янець-Подільський: „Абетка-НОВА”,2004. – С.28-35,40-65,93-98.
7. Уварова Г. Формування географічних понять у курсі «Географія материків і океанів» / Географія і основи економіки в школі,2000 ,№4,с.27-31.
8. Коринская В.А., Душина У.В., Щенев В.А. Методическое пособие по географии материков и океанов. – М.: Просвещение, 1990. – 141с.
9. Географія материків і океанів. 7 клас: Методичний посібник для вчителя / В.Ю. Пестушко, Г.Є. уварова.- Харків: Веста: Видавництво „Ранок”, 2004.- 224с.
10. Корнєєв В.П. Методика вивчення географії материків і океанів.- Кам’янець-Подільський: „Абетка-НОВА”,2004. – С.28-35,40-65,93-98.
11. Уварова Г. Формування географічних понять у курсі «Географія материків і океанів» / Географія і основи економіки в школі,2000 ,№4,с.27-31.

Практичне заняття № 9. Структура, зміст, методичні особливості викладання курсів «Україна у світі: природа, населення» та «Україна і світове господарство».

Мета: Ознайомитися з програмою, підручником та змістом практичних робіт з курсів «Україна у світі: природа, населення» та «Україна і світове господарство»; закріпити знання про особливості методики викладання курсів; продовжувати формувати уміння складати КТП та плани-конспекти уроків.; закріпити вміння аналізувати навчальну програму та підручник, організовувати і проводити програмні практичні роботи.

Обладнання: навчальні програми з географії, шкільні підручники з географії для 8,9 класів, атласи, робочі зошити з географії для учнів шостого класу.

ХІД ЗАНЯТТЯ

I. Теоретичний блок

1. Структура і зміст курсу «Україна у світі: природа, населення».
2. Проаналізувати за планом програму курсу. Який підхід застосовано у побудові програми для 8 класу?
3. Розкрити зміст програмних практичних робіт курсу. Які прийоми навчальної діяльності і уміння формуються при виконанні практичних робіт?
4. Вікові особливості учнів 8 класу.
5. Методи і прийоми навчання, які застосовуються в процесі вивчення курсу «Україна у світі: природа, населення».
6. Форми організації навчальної діяльності учнів на уроках географії у 8 класі.
7. Структура і зміст курсу «Україна і світове господарство».
8. Проаналізувати за планом програму курсу. Який підхід застосовано у побудові програми для 9 класу? Порівняти програми з соціально-економічної географії України та курсу «Україна і світове господарство».
9. Система основних понять економіко- і соціально-географічного змісту.

II. Практичний блок

Завдання 1. Проаналізувати програму курсу «Україна у світі: природа, населення» або «Україна і світове господарство» (за вибором) за планом:

1. Об'єм, структура і зміст курсу.
2. Освітнє значення курсу, його науковий рівень. Основні компоненти географічних знань. Взаємозв'язок знань і вмінь.
3. Виховна спрямованість програми (формування світоглядних ідей, різні напрямки виховання).
4. Розвивальна спрямованість програми (увага до теоретичних питань, спрямування на розвиток творчого та критичного мислення, частка завдань на аналіз, порівняння, співставлення, узагальнення, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, практична спрямованість курсу).
5. Міжпредметні та внутрішньопредметні зв'язки курсу.
6. Спрямованість програми на активізацію навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Завдання 2. Проаналізувати підручник з географії для учнів 8 або 9 класу за планом:

1. Структура підручника, основні розділи, взаємозв'язок між розділами, між підручником і програмою.
2. Текст підручника, його логічна структура. Співвідношення теоретичного і описового матеріалу в параграфах підручника; переважання індуктивного /дедуктивного/ шляху викладу. Повнота розкриття підручником понять програми.
3. Питання і завдання, їх призначення, переважаючі типи.
4. Ілюстративний матеріал, його кількість, призначення, зв'язок з текстом,
5. якість виконання.
6. Апарат орієнтування підручника, його методичне значення.
7. Завдання, додатки, їх значення, оцінка.
8. Словник термінів, його призначення.
9. Виховна і розвивальна спрямованість підручника, можливості активізації пізнавальної діяльності учнів засобами підручника
10. Доступність для учнів даного віку тексту і позатекстових компонентів підручника.
11. Висновок.

Завдання 3. Проаналізувати програму курсу «Україна у світі: природа, населення» або «Україна і світове господарство» з метою визначення мети, завдань та спрямування практичних робіт курсу. Результати оформити у вигляді таблиці:

Тема і зміст практичної роботи	Мета і завдання практичної роботи	Уміння і навички, які формуються	Місце практичної роботи в структурі курсу	Основні завдання

Завдання 4. Розробити розгорнутий план-конспект уроку до однієї з тем курсу «Україна у світі: природа, населення» або «Україна і світове господарство» (за вибором).

Рекомендована література

1. Кобернік С. Г. та ін. Методика викладання географії в школі: Навчально-методичний посібник. – К.: Стафед-2, 2000. – С. 21-27.
2. Даринський А.В. Методика преподавания географии.– М.: Просвещение, 1975.–С. 208-241
3. Понурова Г.А. Проблемный подход в обучении географии.–М.:Просвещение, 1991.С.41-77.
4. Баранский Н.Н. Методика преподавания экономической географии.- М.: Просвещение, 1989.
5. Герасимчук В.М., Замковий В.П. Методика викладання географії Української РСР: Посібник для вчителя. – К.: Рад. шк., 1989. – 102 с.

8. Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи з дисципліни „Методика навчання географії”

Самостійна робота студентів з МНГ розрахована здійснюється згідно робочого тематичного плану та плану тем для самостійного опрацювання, які містяться в робочій програмі та навчально-методичному комплексі з МНГ.

Самостійна робота студентів з географії включає:

- підготовку до практичних занять за розділами, темами або окремими питаннями, які не дублюють теми лекційної частини;
- самостійне вивчення тем навчальної програми, які порівняно нескладні для розуміння та добре забезпечені літературою;
- виконання реферативно-аналітичного огляду педагогічної та методичної періодики і нових видань в області методики викладання географії, створення каталогів навчальної, навчально-методичної та дидактичної літератури до різних курсів географії в сучасній школі;
- елементи моделювання процесу навчання через створення календарно-тематичного та поурочного планування, розробку фрагментів уроків, що демонструють методику розкриття окремих географічних питань або методику використання окремих технологій, методів чи методичних прийомів при

викладанні географії.

При виконанні самостійної роботи з окремої теми студенти мають опрацювати декілька запропонованих джерел, скласти конспект чи підготувати реферат з заданої теми, представити результати самостійної роботи викладачу в письмовому вигляді та вільно володіти опрацьованим матеріалом.

Викладач систематично контролює самостійну роботу студентів. Серед форм контролю за самостійною роботою виділяються: семінарські заняття, захист рефератів, контрольні роботи тощо.

Виконання студентом самостійної роботи в повному обсязі є необхідною умовою допуску студентів до заліку чи іспиту.

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Розділ 3. Форми організації та технології навчання географії		
1	Екскурсії та методика їх організації і проведення	2
2	Факультативні заняття з географії.	2
3	Позакласна робота з географії. Тиждень географії в школі.	2
4	Розробка конспектів уроків географії	6
5	Розробка конспектів уроків географії із застосуванням традиційних та інноваційних технологій навчання.	4
6	Розробка навчального проекту.	2
7	Ознайомлення з освітніми сервісами для дистанційного навчання (Google Classroom, Padlet, MozaBook ті ін.)	2
Разом за розділом 3.:		20
Розділ 4. Методичні особливості викладання окремих шкільних курсів географії. Самоосвіта вчителя географії.		
8	Аналіз програми та підручників з курсу «Загальна географія»	5
9	Зміст та методика проведення програмних практичних робіт курсу „Загальна географія”.	2
10	Аналіз програми та підручників з курсу „Географія материків і океанів”	4
11	Зміст та методика проведення програмних практичних робіт в курсі „Географія материків і океанів”	2
12	Аналіз програми та підручників з курсу «Україна у світі: природа, населення» (8-й клас).	4
13	Зміст та методика проведення програмних практичних робіт з курсу «Україна у світі: природа, населення» (8-й клас).	2
14	Аналіз програми та підручників з курсу «Україна і світове господарство» (9-й клас).	4
15	Зміст та методика проведення програмних практичних робіт з курсу «Україна і світове господарство» (9-й клас).	2
16	Система методичної роботи в школі.	4
17	Атестація вчителів: суть, завдання, порядок. Положення про атестацію вчителів.	3
Разом за розділом 3.:		32
Разом за семестр:		52

8. Література для вивчення дисципліни.

Базова

1. Дидактика географії : монографія (електронна версія) / В. М. Самойленко, О. М. Топузов, Л.П. Вішнікіна, І.О. Діброва. – К. : Ніка-Центр, 2013. – CD, ISBN 978-966-521-619-3. – 570 с
2. Загальна методика навчання географії : підручник [з грифом МОНМС України] / О.М. Топузов, В.М. Самойленко, Л.П. Вішнікіна. – К. : ДНВП "Картографія", 2012. – 512 с.
3. Коберник С. Методика навчання географії в школі: Навчально-методичний посібник. – К.: Стафед-2, 2000. – С.7-11.
4. Коберник С.Г. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах : навч. посіб. / С.Г. Коберник., Р.Р. Коваленко., О.Я. Скуратович.; за ред. С.Г. Коберніка. – К. : Навч. книга, 2005. – 319 с.

5. Корнєєв В.П. Технології в навчанні географії / В.П. Корнєєв. – Х.: Основа, 2004. – 112 с.
6. Навчання географії : Понятійно-термінологічний словник (Рекомендовано МОН України як понятійно-термінологічний словник для вищих навчальних закладів (протокол засідання комісії з географії НМР МОН України від 10 червня 2014 р.)) / В.М.Самойленко, Я.Б.Олійник, Л.П.Вішнікіна, І.О.Діброва. – К.: Ніка-Центр, 2014. – 352 с.
7. Самойленко В. М. Дидактика географії : Монографія / В. М. Самойленко, О. М. Топузов, Л.П. Вішнікіна, О. Ф. Надтока, І. О. Діброва. – К.: Педагогічна думка, 2014. – 586 с.
8. Самойленко В.М. Викладання дидактики географії : Навчальний посібник / В.М. Самойленко, О.М. Топузов, Л.П. Вішнікіна, І.О. Діброва. – К.: ДП "Прінт Сервіс", 2016. – 240 с.
9. Самойленко В.М. Дефініції дидактики географії : Понятійно-термінологічний словник (електронна версія) / В.М. Самойленко, Л.П. Вішнікіна, І.О. Діброва. – К.: Ніка-Центр, 2013. – CD (214 Мб), ISBN 978-966-521-349-9. – 334 с.
10. Самойленко В.М. Методика навчання географії : Навчальний посібник-практикум / В.М. Самойленко, Л.П. Вішнікіна, Т.С. Япринець. – Полтава: ПП Шевченко, 2014. – 190 с.
11. Самойленко В.М. Навчання географії : Понятійно-термінологічний словник (з грифом МОН України, електронна версія) / В.М.Самойленко, Я.Б.Олійник, Л.П.Вішнікіна, І.О.Діброва. – К.: Ніка-Центр, 2015. – 352 с. – Електронний ресурс / Спосіб доступу: <http://www.geo.univ.kiev.ua/images/samojlenko.pdf>
12. Топузов О.М., Самойленко В.М., Вішнікіна Л.П. Загальна методика навчання географії: підручник. - К.: Картографія, 2012. - 512 с.

Допоміжна

1. Бабешко О.О. Методика навчання географії : посібник [для вчителів і студентів-географів педуніверситетів] / О.О. Бабешко. – Умань: АЛМІ, 2005. – 263 с.
2. Безуглий В.В. Методика навчання фізичної географії України засобами комп'ютерної технології. Автореф. дис. канд. пед. наук. 13 00 02 / В.В. Безуглий, Упр. інженер. пед. акад.. – Х.: 2003. – 19 с.
3. Бондар В.І. Дидактика: навч. посіб. / Бондар В.І. – К.: Либідь, 2005. – 264 с.
4. Булава Л.М. Готуємось до географічних олімпіад / Л.М. Булава – Х.: Видавнича група "Основа", 2008. – 176 с.
5. Булава Л.М. Концептуальні основи підручника географії для 6 класу / Л. Булава, О. Мащенко // Імідж сучасного педагога. – 2006. – № 9-10 (58-59). – С.102-105.
6. Варакута О.М. Формування в учнів географічних понять / О.М. Варакута // Географія та основи економіки в школі. – 2002. – № 6. – С.28-31.
7. Варфоломєєва І. Проектне навчання як умова розвитку пізнавальних інтересів у профільній школі / І. Варфоломєєва // Географія та основи економіки в школі. – 2009. – № 9. – С.37-39.
8. Величко О.А. Інтерактивне навчання – умова формування окремих груп учнівських компетентностей / О.А. Величко // Географія. – 2010. – № 2. – С.5-8.
9. Вішнікіна Л.П. Впровадження навчальних моделей у методичний апарат шкільного підручника з географії / Л.П. Вішнікіна // Проблеми сучасного підручника: зб. наук. праць, Вип. 1(10). – К. : Педагог. думка, 2010. – С.269-279.
10. Вішнікіна Л.П. Проектування уроку географії / Л.П. Вішнікіна // Краєзнавство. Географія. Туризм. – 2012. – № 6-7. – С.3-13.
11. Врублевська М. О.Секрети успішного уроку географії. – Х.: Вид. група „Основа”, 2005.– С. 52-110.
12. Географія материків і океанів. 7 клас: Методичний посібник для вчителя / В.Ю. Пестушко, Г.Є. Уварова.- Харків: Веста: Видавництво „Ранок”, 2004.- 224с.
13. Герасимюк Т.О. Особливості застосування інтерактивних методів та технологій на уроках географії / Т.О. Герасимюк // Географія. – 2009. – № 22. – С.14-18.
14. Герман О. Навчальна дискусія як спосіб формування ключових компетентностей учнів у курсах шкільної географії / О. Герман // Географія та основи економіки в школі. – 2008. – № 1. – С.11-13.
15. Гречка А. Розвиток соціальної компетентності учнів шляхом застосування технології критичного мислення під час вивчення географії / А. Гречка // Географія та основи економіки в школі. – 2011. – № 10. – С.2-6.
16. Діяльнісний підхід у викладанні географії : досвід учасників конкурсу "Учитель року" / уклад. Є.І. Науменко. - Х. : Основа , 2012. - 95С.
17. Дмитриева В.Г., Клевкова И.В. Формирование географической картины мира средствами информационных технологий // Краєзнавство. Географія. Туризм. -2007. -№29-32 (514-517). - С. 42-43.
18. Довгань Г. Д. Інтерактивні технології на уроках географії. – Х.: Вид. група „Основа”, 2005. – 128 с.
19. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології / І.М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 351 с.
20. Назаренко Т. Г. Методика навчання географії України в загальноосвітніх навчальних закладах (особливості навчання) [Текст] / Т. Г.Назаренко. – Х.: ВГ «Основа», 2016. – 112 с.: іл., табл.. – (Серія «Бібліотека журналу «Географія»; Вип.. 11 (155). Дудко Л.А., Бурцев Р.В. Захист учнівської

- мультимедійної презентації // Географія. – 2007.- № 20 (96). – С.32.
21. Інноваційні технології в роботі вчителя географії .- Х. : Основа , 2011 .- 127с. .-(Б-ка журналу "Географія"; Вип.9(93)) .
 22. Інтелектуальні ігри на уроках географії / Уклад. В.О.Ніколаєнко .- Х. : Основа , 2011 .- 127с. .-(Б-ка журналу "Географія". Вип.10(94)) .-
 23. Ісаєва Г. Інтерактивні методи навчання під час вивчення географії в школі // Географія та основи економіки в школі. – 2004. – № 4 – С. 43-45.
 24. Кобернік С. Мотиваційний компонент сучасного уроку географії в основній школі / С. Кобернік // Географія та основи економіки в школі. – 2009. – № 11-12. – С.2-8.
 25. Кобернік С. Практичні роботи в шкільних курсах географії / С. Кобернік // Географія та основи економіки в школі. – 2007. – № 11-12. – С.2-10.
 26. Кобернік С. Самостійна робота учнів з географії та проблема її вдосконалення / С. Кобернік. // Географія та основи економіки в школі. – 2007. – № 7. – С.2-6.
 27. Кобернік С., Коваленко Р. Сучасний стан і перспективи комп'ютерного навчання географії // Географія та основи економіки в школі. – 2002.- № 3. – С.10.
 28. Кобернік С.Г. Модель сучасного методичного посібника з географії для загальноосвітньої школи / С.Г. Кобернік // Географія та основи економіки в школі. – 2005. – № 3. – С.7–12.
 29. Кобернік С.Г. Особливості змісту та структури навчальних посібників з географії для учнів основної школи / С.Г. Кобернік // Географія та основи економіки в школі. – 2011. – № 9. – С.8-11.
 30. Кобернік С.Г. Сучасний підручник з географії та проблема його вдосконалення / С. Кобернік // Географія та основи економіки в школі. – 2003. – № 5. – С.11–14.
 31. Козак Б.І. Використання краєзнавчого принципу у формуванні основних компетентностей учнів / Б.І. Козак // Географія. – 2008. – № 4. – С.5-8.
 32. Корнеєв В. П. Освітні технології в процесі вивчення географії // Географія – 2006– № 20–С.2–9.
 33. Корнеєв В. Сучасний урок географії: методи навчання / В. Корнеєв // Географія та основи економіки в школі. – 2007. – № 8. – С.8–10.
 34. Корнеєв В. Сучасний урок географії: Підготовка до уроку, тематичне та поурочне планування / В. Корнеєв // Географія та основи економіки в школі. – 2008. – № 1. – С.2-7.
 35. Корнеєв В.П. Комп'ютерне навчання //Краєзнавство. Географія.Туризм.-2002.-№42.-С. 3.
 36. Корнеєв В.П. Технології в навчанні географії / В.П. Корнеєв. – Х.: Основа, 2004. – 112 с.
 37. Корнеєв В.П. Форми організації навчання в школі: Посібник для вчителя. – Кам'янець-Подільський: „Абетка”,2004. - 224 с.
 38. Кравець О.М. Навчання географії за проектною технологією / О.М. Кравець // Географія. – 2007. – № 2. – С.16-22.
 39. Лаврук М. М. Методика навчання географії: практична і самостійна робота студентів : навчально-методичний посібник. - Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – 136 с.
 40. Ларина Г.Г. Использование приемов технологии модульного обучения на уроках географии / Г.Г. Ларина // География и экология в школе XXI века. – 2009. – № 1. – С.52-57.
 41. Лис Ю. Географічний майданчик у школі / Ю. Лис // Географія та основи економіки в школі. – 2007. – № 1. – С.4-10.
 42. Лис Ю. Кабінет географії: яким йому бути / Ю. Лис // Географія та основи економіки в школі. – 2006. – № 1. – С.3-5.
 43. **Маслова Н. М.** Сучасні освітні технології у викладанні географії : Навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів / Н. М. Маслова. – Кропивницький, 2019. – 101 с.
 44. **Маслова Н. М., Костючик Ю.** Модель змішаного навчання як педагогічна інновація на уроках географії / Н. М. Маслова, Ю. Костючик // Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Стратегії інноваційного розвитку природничих дисциплін: досвід, проблеми та перспективи» (м. Кропивницький, 21 березня 2019 р.) // Збірник наукових праць. – Кропивницький. – ЦДПУ, 2019.
 45. **Маслова Н. М., Мирза-Сіденко В. М.** Застосування інтерактивних технологій навчання на уроках географії як спосіб підвищення рівня пізнавальної активності учнів України / Н. М. Маслова, В. М. Мирза-Сіденко // Наукові записки. – Випуск 185. – Серія: Педагогічні науки. – Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2020. – С. 135-140.
 46. Методика навчання географії / Упорядк. Н. Муніч, В. Серебрій. – К.: Ред.загальнопед.газ.,2005
 47. Методика навчання географії материків і океанів : [навчально-методичний посібник для вчителів географії та студентів педагогічних вищих навчальних закладів]. / О.М. Топузов, Т.Г. Назаренко, О.Ф. Надтока, Л.П. Вішнікіна, А.А. Шуканова, В.М. Самойленко. – К. : ДНВП «Картографія», 2011.
 48. Наконечнюк В.В. Групова навчальна діяльність – інструмент продуктивного навчання / В.В. Наконечнюк // Географія. – 2011. – № 13-14. – С.67-69.
 49. Нестандартні уроки з фізичної географії / авт.-уклад. К.С. Шуліка .- Х. : Основа , 2012 .- 112с. .-(Б-ка

- журналу "Географія"; вип.9(105)).
50. Освітні технології навчання: Навч.-метод. посіб. / За ред. О. М. Пехоти. – К.: Видавництво А.С.К., 2003.– 255 с.
 51. Понурова Г.А. Проблемный подход в обучении географии.–М.: Просвещение,1991.- С.41-77.
 52. Стадник О.Г. Географія материків і океанів. 7 клас. Методичний посібник для вчителя. – Х.: Вид.група „Основа”: „Тріада+”, 2007. С.68-93.
 53. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. За ред. О. І. Пометун. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 191 с.
 54. Сучасні підходи до викладання географії. Досвід учасників конкурсу "Учитель року" .- Х. : Основа , 2011 .- 96с. -(Б-ка журналу "Географія"; Вип. 7(91))
 55. Технології формування критичного мислення на уроці географії / Н.С. Колосова, Н.В. Вукіна, Н.П. Дементієвська, В.М. Макаренко, О.О. Туманцова; упоряд. Н.С. Колосова. – Х.: Вид. група "Основа", 2008. – 126.с. (Б-ка журн. "Географія"; "Вивчаємо сучасні технології навчання" Вип. 6 (54))
 56. Топузов О.М. Методика навчання географії материків і океанів. Навчально-методичний посібник для вчителів географії та студентів педагогічних вищих навчальних закладів / О.М. Топузов, О.Ф. Над-тока, Т.Г. Назаренко, Л.П. Вішнікіна, А.А. Шуканова, В.М. Самойленко. – К.: ДНВП "Картографія", 2011. – 128 с.
 57. Топузов О.М. Проблемне навчання географії в школі: теорія і практика : монографія / Олег Михайлович Топузов. – К. : Фенікс, 2007. – 304 с.
 58. Топузов О.М. Профільне навчання географії / О.М. Топузов, Т.Г. Назаренко // Географія. – 2010. – № 15-16. – С.37-41.
 59. Топузов О.М. Сучасні методичні прийоми навчання географії / О.М. Топузов, Л.П. Вішнікіна // Географія та основи економіки. – 2011. – № 6. – С.33-36.
 60. Чернов Б.О. Методи навчання географії в школі : посіб. для вчителів / Б.О. Чернов, В.П. Корнеєв; за ред. А.М. Алексюка та А.Й. Сиротенка. – К. : Рад. шк., 1986. – 174 с.Туркіна Р.М. Організація навчальних екскурсій з природознавства // Географія. - № 15-16 (91-92). – С.73-74.
 61. Урок географии: Методические рекомендации / Сост. Л. М. Панчешникова.– М.: Просвещение, 1990.
 62. Уроки географії. Від класики – до сучасних технологій / За ред. Корнеєва В. П. – Х.: Вид. група „Основа”,2006. – С. 108-167.
 63. Цимбалюк Н. Методика проведення групової роботи на уроках географії // Географія та основи економіки в школі. – 2005. – № 7 – С.10-11.
 64. Чумак О.А. До питання класифікації методів навчання / О.А. Чумак // Географія. – 2009. – № 24. – С.2-3.
 65. Шоробура І.М. Становлення шкільної географічної освіти в Україні (до середини ХІХ століття) // Вісник Житомирського педагогічного університету: Зб. наук. праць. – Житомир, 2003. – Вип. 12. – С. 242–245.
 66. Шоробура І.М. Шкільна географічна освіта: історія, проблеми, перспективи. – Кам'янець–Подільський: бетка, 2005. – 350 с.
 67. Шутий Р.О., Шута Н.В. Застосування інформаційно-комунікаційних та мультимедійних технологій на уроках географії // Географія. – 2007.- № 15-16 (91-92). – С.53-61.
 68. Basha S. A. S. Methods Of Teaching Geography. - Discovery Publishing House, 2004 – 320 p.
 69. Zaidi S.M. Modern Teaching of Geography - Anmol Publications Pvt. Limited, 2005. - 322 p.
 70. Semina I. A. Primenenie innovacionnyh metodov obuchenija geografii v vysshej shkole [The application of innovative methods of teaching geography in higher school]. Integracija obrazovanija = Integration of Education. 2015, vol. 19, no. 2, pp. 100-108.
 71. Methods of teaching geography // http://ddceutkal.ac.in/Syllabus/MA_Education/Education_Paper_5_GEOGRAPHY.pdf
 72. Filonenko, O., Maslova, N., Mirza-Sidenko, V., Voloshina, O., & Demchenko, V. (2021). Actualization of Distance Learning in Comparison with Traditional Forms of Education in Conditions of Quarantine Security Measures. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 13(3), 468-478. <https://doi.org/10.18662/rrem/13.3/462>.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт міністерства освіти і науки, молоді та спорту України // <http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/>
2. Офіційний сайт інституту інноваційних технологій і змісту освіти // <http://iitzo.gov.ua/>
3. Методичний портал // <http://metodportal.net/node/581>
4. Учитель географії // <http://vadilla.moy.su/>
5. Всеосвіта.. Спільнота активних освітян. // <https://vseosvita.ua/>
6. Освітній проєкт “На урок” // <https://naurok.ua/>
7. PROMETHEUS. Найкращі онлайн-курси України та світу // <https://prometheus.org.ua/>

8. Географіка. Географічний портал. // http://geografica.net.ua/publ/galuzi_geografiji/metodika_vikladannja_geografiji
9. Географія для всіх // http://geo-bav.at.ua/load/urok_geografii
10. Я іду на урок географії // <http://geo-teacher.at.ua/>
11. Географія & Історія / Навчально-методичний сайт ПрАТ «Інститут передових технологій» // <http://osvitanet.com.ua/>
12. Geo-klass.at.ua // <http://geo-klass.at.ua/>
13. Національна бібліотека України ім. І.І. Вернадського // www.nbu.gov.ua
14. <http://www.earth.google.com>

8. Політика виставлення балів. Вимоги викладача

Вимоги викладача. В процесі вивчення дисципліни студенти мають відвідувати всі лекційні та практичні заняття. Система оцінювання – накопичувальна, тому для того, щоби набрати необхідні бали до екзамену (максимально – 60 балів), студент має виконати всі види робіт, передбачених робочою навчальною програмою дисципліни.

Пропущені за поважною причиною заняття відпрацьовуються під час консультацій.

Усі практичні роботи та завдання для самостійної роботи мають бути виконані вчасно. Практичні роботи захищаються кожним студентом індивідуально. Форма представлення результатів та контролю за самостійною роботою прописані у методичних рекомендаціях до самостійної роботи.

Під час підготовки доповідей, повідомлень та рефератів студенти мають дотримуватися академічної доброчесності, уникати плагіату та робити необхідні посилання на використані інформаційні джерела.

Під час проведення екзамену забороняється користуватися будь-якими матеріалами, окрім екзаменаційного білету, аркушу відповіді та політичної карти світу.

Основні форми організації навчання при вивченні дисципліни «Методика навчання географії»: аудиторні заняття (лекції, практичні заняття); самостійна робота студентів; консультації.

Методи навчання:

За джерелом знань:

- *словесні:* розповідь, пояснення, лекція, інструктаж, бесіда, дискусія, диспут;
- *наочні:* демонстрація, ілюстрація;
- *практичні:* практичні роботи, вправи, розробка конспектів уроків та позакласних заходів, аналіз навчальних програм, підручників, робота з різними джерелами інформації; складання конспектів (тез); підготовка рефератів, доповідей, повідомлень, мультимедійних презентацій, аналіз проблемних ситуацій, метод проектів тощо.

За характером навчально-пізнавальної діяльності студентів: пояснювально-ілюстративний; репродуктивний; метод проблемного викладу; частково-пошуковий; пошуковий; дослідницький.

Дистанційні методи навчання: телекомунікаційні методи (інтерактивні лекції, практичні заняття, on-line консультації в режимі зустрічей у Google Meet; робота у Viber-групах, Zoom-конференції), самостійна робота студентів з використанням освітньої платформи Google Classroom.

Політика виставлення балів. Оцінювання якості знань студентів, в умовах організації освітнього процесу за кредитно-трансферною накопичувальною системою здійснюється шляхом поточного та підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ЄКТС та національною шкалою оцінювання. Враховуються бали набрані при поточному опитуванні, захисті практичних робіт, контролю за самостійною роботою та бали за контрольні роботи з різних модулів. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; акцентується увага на неприпустимість пропусків та запізнень на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.

Комплексна система оцінювання навчальних досягнень студентів з дисципліни включає:

- *поточний контроль (ПК)* – оцінювання засвоєння студентом навчального матеріалу з окремих складових (модулів) навчальної програми дисципліни під час аудиторних занять, консультацій та результатів самостійної роботи й оцінюється сумою набраних балів;
- *підсумковий (семестровий) контроль (ПСК)*.

Форми поточного контролю:

- *поточна оцінка* – кількість балів, яку отримує студент у результаті контролю за виконанням усіх видів робіт (теоретичних, практичних занять, завдань до самостійної роботи, захисту практичних робіт, конспектів уроків тощо);
- *підсумкова поточна оцінка* – сумарна кількість балів, яку отримує студент за результатами здійснення поточного контролю.

Методи поточного контролю: фронтальне та індивідуальне усне опитування, письмове опитування, перевірка практичних робіт, перевірка планів-конспектів уроків, перевірка конспектів (тез), перевірка виконання самостійної роботи, захист рефератів, повідомлень, мультимедійних презентацій, проектів; контрольна робота; опитування, тестування, контрольні роботи, перевірка виконаних завдань у Google Classroom тощо.

Підсумковий (семестровий) контроль з курсу проводиться у формі *екзамену*.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів з методики навчання географії

Оцінювання якості знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

Поточне оцінювання

Поточне оцінювання здійснюється на практичних заняттях, консультаціях (при відпрацюванні пропущених занять чи при бажанні підвищити попередньо отриману оцінку) та під час контролю за самостійною роботою студентів.

Види робіт студентів, які підлягають поточному контролю:

- виступ з основного питання;
- усна доповідь;
- виконання практичної роботи;
- доповнення, запитання до того, хто відповідає, рецензія на виступ;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття.
- письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи, реферати тощо);
- самостійне опрацювання тем;
- підготовка конспектів-уроків;
- систематичність роботи на практичних заняттях, активність під час обговорення питань тощо.

На кожне практичне заняття з теми виділяється 5 балів, в тому числі:

- 3 бали за усну чи письмову відповіді на теоретичні питання або за конспекти уроків;
- 1 бал за практичні завдання;
- 1 бал – за самостійну роботу з теми.

Крім того студенти мають змогу отримати **0,5 б.** за доповнення, **3 бали** за презентацію або реферат з теми.

Студентам також може бути нараховано до 10 балів до 5 балів за проходження курсів на освітніх платформах (Prometeus, EdEra, Всеосвіта, На урок тощо), які стосуються сучасних освітніх технологій або нестандартних форм організації навчання географії. Кількість нарахованих балів залежить від обсягу пройденого курсу в кредитах/годинах. Підставою для нарахування балів є отримання відповідного сертифікату.

В рамках вивчення методики навчання географії є можливість визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, за умови, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених ОПП. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають окремому розділу, темі/темам курсу методики навчання географії, які передбачені робочою програмою навчальної дисципліни.

Валідація результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, передбачає такі етапи:

1. Студент звертається із заявою на ім'я ректора з проханням визнати результати навчання, набуті у неформальній та/або інформальній освіті. Заява має бути завізована деканом факультету.

До заяви додаються документи (сертифікати, свідоцтва, посилання тощо), які визначають обсяги та перелік результатів навчання, набутих під час неформального та/або інформального навчання, а також результати контролю.

2. Ректор у своїй резолюції дає розпорядження декану факультету створити Предметну комісію, яка розгляне підтверджувальні документи і здійснить підсумковий контрольний захід та визначить термін, до якого потрібно завершити процедуру визнання результатів навчання.

3. Предметна комісія у складі завідувача випускової кафедри, гаранта ОП, викладача МНГ, іншого науково-педагогічного працівника кафедри, представника студентського самоврядування протягом тижня від розпорядження ректора вносять пропозиції щодо визнання результатів навчання, отриманих у процесі неформальної освіти та перезарахування їх. Присутність здобувача вищої освіти на засіданнях Предметної комісії обов'язкова. Предметна комісія розглядає надані документи, здійснює аналіз їхньої відповідності робочій програмі з МНГ, проводить співбесіду зі здобувачем та ухвалює рішення про те, чи можуть бути частково визнані результати, набуті під час неформального та/або інформального навчання та зарахувати їх як поточну атестацію з відповідного змістовного модуля дисципліни. За результатами валідації Предметна комісія формує протокол, у якому міститься висновок стосовно визнання чи невизнання результатів навчання, отриманих під час неформальної та/або інформальної освіти. У разі успішного перезарахування окремого змістовного модуля/модулів дисципліни студент звільняється від виконання відповідних завдань, отримуючи за них максимальний бал, що обов'язково враховується викладачем під час вивчення здобувачем дисципліни, а також виставлення підсумкової оцінки з освітнього компонента.

Критерії оцінювання студентських теоретичних усних відповідей чи повідомлень на практичних заняттях з курсу «Методика навчання географії»

При оцінюванні усних відповідей та повідомлень студентів враховується:

- рівень осмислення навчального матеріалу;
- рівень сформованості аналітичних вмінь і концептуальних підходів;
- повнота розкриття питання, логіка викладу, культура мовлення;
- використання додаткової літератури;
- порівняння, зв'язок з практикою, наявність висновків.

Максимальна кількість балів, які студенти можуть отримати за усну відповідь чи повідомлення – **5 балів**.

3 бали ставиться у випадку, коли студент продемонстрував досконале знання та розуміння понятійно-термінологічного апарату МНГ та теоретичного матеріалу тієї чи іншої теми. Вільно оперує різноманітними класифікаціями, підходами тощо. Відповідь на поставлені запитання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями, прикладами, висновками. Виклад матеріалу має логічний, доказовий і послідовний характер. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Вільно висловлює свою позицію з проблемних питань сучасної МНГ та аргументує її. Володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці не тільки в знайомих, але й в нових ситуаціях. Володіє високою культурою мовлення. У відсутні відповіді мовні та стилістичні помилки.

2,5 бали ставиться у випадку, коли відповідь студента майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. Висвітлюється зміст окремих класифікацій, підходів тощо. Виклад матеріалу структурований, логічний, але дещо порушена послідовність викладу. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Але у відповіді недостатня доказова база, мало прикладів. При відповіді на проблемні питання студент висловлює свою позицію, але недостатньо її аргументує. Вільно оперує знаннями, застосовує їх в знайомій та новій педагогічній ситуації. Матеріал викладено правильною мовою, але присутні окремі стилістичні помилки.

2 бали ставиться, коли відповідь неповна, фрагментарна. Студент не має системних знань з МНГ чи окремої теми курсу. Понятійно-термінологічний апарат МНГ в цілому сформований, але студент оперує, як правило, одним підходом до тієї чи іншої проблематики, висвітлює окрему класифікацію тощо. Виклад матеріалу не структурований, часто порушується послідовність та логіка викладу. У відповіді відсутні посилання на фундаментальні дослідження з певної проблеми.

Відповідь позбавлена творчого підходу і має формальний характер. Студент використовує знання в знайомій ситуації, але не може застосувати їх в новій ситуації. У відповіді наявні фактичні та стилістичні помилки.

1,5 бали ставиться, коли відповідь дуже фрагментарна. Студент має дуже поверхові знання з питання. Пояснює суть окремих понять. Виклад матеріалу не структурований, порушена послідовність та логіка викладу. Студент використовує знання в знайомій ситуації, але не може застосувати їх в новій ситуації. У відповіді наявні фактичні та стилістичні помилки.

1 бал ставиться, коли відповідь дуже фрагментарна. Студент не має системних знань з МНГ чи окремої теми курсу. Понятійно-термінологічний апарат МНГ майже не сформований. Виклад матеріалу не структурований. У відповіді наявні фактичні та стилістичні помилки.

Критерії оцінювання письмових відповідей студентів

При оцінювання письмових завдань враховуються:

- повнота розкриття питання;
- цілісність, системність, логічність викладу
- уміння формулювати висновки;
- акуратність в оформленні письмової роботи тощо.

Максимальна кількість балів за письмову відповідь – **5 балів**.

3 бали ставиться у випадку, коли студент продемонстрував досконале знання та розуміння понятійно-термінологічного апарату МНГ та теоретичного матеріалу тієї чи іншої теми. Вільно оперує різноманітними класифікаціями, підходами тощо. Відповідь на поставлені запитання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями, прикладами, висновками. Виклад матеріалу має логічний, доказовий і послідовний характер. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Вільно висловлює свою позицію з проблемних питань сучасної МНГ та аргументує її. Володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці не тільки в знайомих, але й в нових ситуаціях. Володіє високою культурою мовлення. У відсутні відповіді граматичні, орфографічні та стилістичні помилки.

2,5 бали ставиться у випадку, коли відповідь студента майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. Висвітлюється зміст окремих класифікацій, підходів тощо. Виклад матеріалу структурований, логічний, але дещо порушена послідовність викладу. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Але у відповіді недостатня доказова база, мало прикладів. При відповіді на проблемні питання студент висловлює свою позицію, але недостатньо її аргументує. Вільно оперує знаннями, застосовує їх в знайомій та новій педагогічній ситуації. Матеріал викладено правильною мовою, але присутні окремі граматичні, орфографічні та стилістичні помилки.

2 бали ставиться, коли відповідь неповна, фрагментарна. Студент не має системних знань з МНГ чи окремої теми курсу. Понятійно-термінологічний апарат МНГ в цілому сформований, але студент оперує, як правило, одним підходом до тієї чи іншої проблематики, висвітлює окрему класифікацію тощо. Виклад матеріалу не структурований, часто порушується послідовність та логіка викладу. У відповіді відсутні посилання на фундаментальні дослідження з певної проблеми. Відповідь позбавлена творчого підходу і має формальний характер. Студент використовує знання в знайомій ситуації, але не може застосувати їх в новій ситуації. У відповіді наявні фактичні, граматичні, орфографічні та стилістичні помилки.

1,5 бали ставиться, коли відповідь дуже фрагментарна. Студент має дуже поверхові знання з питання. Пояснює суть окремих понять. Виклад матеріалу не структурований, порушена послідовність та логіка викладу. Студент використовує знання в знайомій ситуації, але не може застосувати їх в новій ситуації. У відповіді наявні фактичні, граматичні, орфографічні та стилістичні помилки.

1 бал ставиться, коли відповідь дуже фрагментарна. Студент не має системних знань з МНГ чи окремої теми курсу. Понятійно-термінологічний апарат МНГ майже не сформований. Виклад матеріалу не структурований. У відповіді наявні фактичні, граматичні, орфографічні та стилістичні помилки.

Критерії оцінювання практичної роботи

При оцінювання практичних робіт враховуються:

- повнота виконання завдань;

- правильність та якість виконання завдань;
- наявність висновків;
- акуратність в оформленні тощо.

Максимальна кількість балів за лабораторну роботу – **1 бал**.

1 бал ставиться у випадку, коли студент повністю і якісно виконав завдання практичної роботи з теми. Демонструє досконале знання та розуміння теоретичного матеріалу з теми практичного заняття. При виконанні практичних завдань студент продемонстрував високий рівень оволодіння вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. До кожного завдання наявні висновки та узагальнення. Студент застосував творчий підхід до виконання завдань. У практичній роботі відсутні орфографічні, граматичні, стилістичні чи мовленнєві помилки.

0,75 бали ставиться, коли студент виконав завдання для практичної роботи, при цьому 2/3 завдань виконано якісно. Відповідь на питання викладача при захисті роботи майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. При виконанні практичних завдань студент продемонстрував вміння аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Наявні висновки до кожного завдання, але у деяких висновках недостатня доказова база. У практичній роботі присутні окремі стилістичні помилки.

0,5 бали ставиться, коли студент виконав 2/3 завдань або виконав завдання практичної роботи, але ½ з них виконана не досить якісно. Відповідь на теоретичні питання під час захисту практичної роботи неповна, фрагментарна. Студент продемонстрував недостатній рівень оволодіння вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати тощо. У роботі наявні фактичні та/або стилістичні помилки.

0,25 бали ставиться, коли студент якісно виконав ½ завдань практичної роботи. Демонструє вкрай поверхові знання з тем теоретичного блоку під час захисту роботи. Студент недостатньо оволодів вміннями аналізу, порівняння тощо. Відсутні висновки до окремих завдань або більшість висновків помилкові. У роботі наявні грубі фактичні, теоретичні та стилістичні помилки.

Критерії оцінювання самостійної роботи студента

Максимальна кількість балів за завдання для самостійної роботи – **1 бал**.

1 бал ставиться у випадку, коли студент повністю і якісно виконав всі завдання для самостійної роботи за семестр. Демонструє досконале знання та розуміння теоретичного матеріалу тієї чи іншої теми курсу МНГ, що виноситься на самостійне опрацювання. Вільно оперує різноманітними класифікаціями, підходами тощо. Наявні посилання на декілька джерел інформації. Відповідь на поставлені запитання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями, прикладами, висновками. Виклад матеріалу логічний, доказовий і послідовний. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Демонструє творчий підхід до виконання завдань. Володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці як у знайомих, так й в нових ситуаціях. У відповіді відсутні орфографічні, граматичні, стилістичні, мовленнєві помилки.

0,75 бали ставиться, коли студент виконав всі завдання для самостійної роботи, при цьому 2/3 завдань виконано якісно. Відповідь майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. Висвітлюється зміст окремих класифікацій, методологічних підходів тощо. Виклад матеріалу структурований, логічний, але дещо порушена послідовність викладу. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Але у відповіді недостатня доказова база, мало прикладів. При відповіді на проблемні питання студент висловлює свою позицію, але недостатньо її аргументує. Вільно оперує знаннями, застосовує їх в знайомій та новій ситуації. Присутні окремі стилістичні помилки.

0,5 бали ставиться, коли студент виконав 2/3 завдань або виконав завдання, але ½ з них виконана не досить якісно. Відповідь неповна, фрагментарна. Студент не має системних знань з основних тем, що виносяться на самостійну роботу. Студент оперує, як правило, одним підходом до тієї чи іншої проблематики, висвітлює окрему класифікацію, посилається на одне джерело інформації тощо. Виклад матеріалу не структурований, часто порушується послідовність та логіка викладу. У відповіді відсутні посилання на фундаментальні дослідження з певної проблеми. Відповідь позбавлена творчого підходу і має формальний характер. Студент використовує знання в

знайомій педагогічній ситуації, але не може застосувати їх в новій ситуації. У відповіді наявні фактичні та стилістичні помилки.

0,25 бали ставиться, коли студент якісно виконав $\frac{1}{2}$ завдань. Демонструє досить поверхові знання з тем, винесених на самостійне опрацювання і неспроможний відтворити інформацію в повному обсязі. Оперує лише окремими фразами. Студент відтворює лише окремі фрагменти матеріалу, називає розрізнені факти. Відповідь занадто лаконічна та має вигляд окремих висловлювань, не пов'язаних між собою. Студент не володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці, не наводить приклади тощо. У відповіді наявні грубі фактичні, теоретичні та стилістичні помилки.

Критерії оцінювання рефератів

При оцінюванні реферату враховуються:

- ступінь розкриття теми;
- рівень науковості та доступності тексту реферату;
- вміння працювати з науковою літературою, систематизувати та структурувати матеріал;
- наявність авторської позиції, самостійність оцінок і суджень;
- використання при підготовці реферату декількох джерел інформації;
- дотримання вимог до оформлення реферату (наявність титульної сторінки, плану, вступу; правильність оформлення посилання на використані джерела; список використаних джерел; оцінка грамотності та культури викладу; дотримання вимог до обсягу реферату тощо);
- вільне володіння матеріалом реферату при захисті.

Максимальна кількість балів, яку студент може отримати за реферат – **3 бали**.

3 балів ставиться, коли виконані всі вимоги до написання реферату: позначена проблема і обґрунтована її актуальність, зроблено короткий аналіз різних точок зору на дану проблему і логічно викладена власна позиція, сформульовані висновки, тема розкрита повністю, витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення.

2,5 бали ставиться, коли виконано більшість вимог до написання реферату: позначена проблема і обґрунтована її актуальність, зроблено короткий аналіз різних точок зору на дану проблему і логічно викладена власна позиція, сформульовані висновки, але тема розкрита не повністю, не витриманий обсяг або не дотримано вимог до зовнішнього оформлення.

2 бали ставиться, коли основні вимоги до реферату виконані, але при цьому допущені незначні недоліки, не зовсім витриманий обсяг реферату, є недоліки в оформленні.

1,5 бали ставиться, коли основні вимоги до реферату виконані, допущені значні недоліки, не витриманий обсяг реферату, є недоліки в оформленні.

1 бал виставляється якщо є істотні відступи від вимог до реферування, тема висвітлена дуже поверхово або частково, відсутні висновки; не витриманий обсяг реферату; є серйозні недоліки в оформленні.

Критерії оцінювання презентації

При оцінюванні комп'ютерної презентації враховуються:

- наявність титульного слайда, на якому зазначено назву доповіді/презентації та відомості про авторів;
- логічна послідовність слайдів;
- дотриманні вимог до тексту слайдів (наявністю заголовків, які висвітлюють основну ідею цього слайда; не більше ніж 6-8 рядків тексту на слайді, по 6-8 слів у рядку; текст повинен складатися з простих речень та коротких слів; розмір символів тексту має бути достатнім для розпізнавання з найвіддаленішого кутка аудиторії, рекомендований розмір символів не менше ніж 24 пт.);
- дотримання вимог до графічних об'єктів на слайдах (кількість зображень повинна бути достатньою для ілюстрації змісту слайда або виступу, але не переобтяжувати сприйняття відомостей; варто вибирати такі зображення, на яких деталі добре розрізняються; на одному слайді мають бути зображення одного стилю (або фотографії, або мальовані зображення) тощо).
- дотримання вимог до оформлення презентації: слайди не повинні бути перенасичені текстом, а містити більше графічних, картографічних та ілюстративних матеріалів; усі слайди бажано оформлювати в одному стилі; у кольоровій гамі презентації рекомендується

використовувати не більше ніж 2-3 кольори та 2-3 їх відтінки; для демонстрації презентації на великому екрані з використанням мультимедійного проектора колір тла слайдів має бути світлим; колір тексту має бути контрастним до кольору тла.

Максимальна кількість балів, яку студент може отримати за презентацію – **3 бали**.

3 бали ставиться, коли виконані всі вимоги до змісту презентації, повною мірою розкрита тема, дотримана логіка викладу матеріалу, витриманий обсяг презентації, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення слайдів.

2,5 бали ставиться, коли основні вимоги до змісту презентації виконані, але при цьому допущені незначні недоліки, дещо порушена логіка викладу або не зовсім витриманий обсяг презентації, є недоліки в оформленні слайдів.

2 бали ставиться, коли основні вимоги до змісту презентації виконані, але при цьому допущені значні недоліки, суттєво порушена логіка викладу або не витриманий обсяг презентації, є недоліки в оформленні слайдів.

1,5 бали ставиться, коли основні вимоги до змісту презентації виконані, але при цьому допущені значні недоліки у викладі матеріалу; відсутня або порушена логіка викладу; не витриманий обсяг презентації або матеріалу у слайдах; є недоліки в оформленні слайдів.

1 бал виставляється якщо є істотні відступи від вимог до презентації, тема висвітлена дуже поверхово або частково; відсутня логіка викладу, відсутні висновки; не витриманий обсяг реферату; є серйозні недоліки в оформленні слайдів.

Критерії оцінювання контрольної роботи

Тривалість виконання контрольних робіт (КР) не перевищує двох академічних годин.

До контрольних робіт допускаються всі студенти незалежно від результатів поточного контролю.

У процесі виконання контрольних завдань студент може користуватися лише тими допоміжними матеріалами, які визначені викладачем. Студентові забороняється в будь-якій формі обмінюватися інформацією з іншими студентами та користуватися матеріалами, крім дозволених. За умови порушення студентом установлених правил виконання контрольної роботи викладач позбавляє можливості продовжувати виконання завдань, не перевіряє роботу, робить на ній відповідний запис і оцінює нулем балів. Результати контрольного заходу студента, який не з'явився на нього, також оцінюються нулем балів незалежно від причини.

Результати перевірки КР доводяться до відома студентів не пізніше ніж через два робочі дні після їх виконання.

Перескладання КР допускається в терміни, визначені викладачем, під час поточних консультацій.

Студент, який не з'явився на КР (незалежно від причини), має право один раз повторно пройти контроль у визначені викладачем терміни під час поточних консультацій.

Максимальна кількість балів за контрольну роботу у 6 та 7 семестрах – **10 балів**. Контрольна робота включає 5 завдань. Максимальна кількість балів за кожне завдання контрольної роботи – **2 бали**.

2 бали ставиться у випадку, коли студент у відповіді на питання продемонстрував досконале знання та розуміння понятійно-термінологічного апарату МНГ та теоретичного матеріалу з тієї чи іншої теми; вільне оперування різноманітними класифікаціями, підходами тощо. Відповідь на поставлене запитання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями, прикладами, висновками. Виклад матеріалу має логічний, доказовий і послідовний характер. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Вільно висловлює свою позицію з проблемних питань сучасної МНГ та аргументує її. Демонструє творчий підхід до виконання завдань. Володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці не тільки в знайомих, але й в нових ситуаціях. Володіє високою грамотністю викладу матеріалу. У відповіді відсутні орфографічні, граматичні чи стилістичні помилки.

1,5 бали ставиться, коли відповідь на питання правильна і майже повна, судження студента з питання мають усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. У відповіді висвітлюється зміст окремих класифікацій, підходів тощо. Виклад матеріалу структурований, логічний, але дещо порушена послідовність викладу. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Але у відповіді недостатня доказова база, мало прикладів, нечітко

прослідковується зв'язок теорії з практикою. При відповіді на проблемні питання студент висловлює свою позицію, але недостатньо її аргументує. Матеріал викладено правильною мовою, без орфографічних та граматичних помилок, але присутні окремі стилістичні помилки.

1 бал ставиться, коли відповідь на запитання неповна, частково помилкова та фрагментарна. Студент не має системних знань з даного питання, не повною мірою володіє понятійно-термінологічним апаратом МНГ в цілому сформований. Студент висвітлює лише один підхід до тієї чи іншої проблематики, висвітлює окрему класифікацію тощо. Виклад матеріалу не структурований, часто порушується послідовність та логіка викладу. У відповіді відсутні посилання на фундаментальні дослідження з певної проблеми. Відповідь позбавлена творчого підходу і має формальний характер. Студент використовує знання в знайомій ситуації, але не може застосувати їх в новій ситуації. У відповіді наявні окремі граматичні, фактичні чи стилістичні помилки.

0,5 бали ставиться, коли у відповіді на питання студент демонструє вкрай поверхові знання з теми. Відповідь неповна та частково помилкова. Студент оперує лише окремими фразами. Понятійно-термінологічний апарат МНГ несформований. Студент відтворює лише окремі фрагменти матеріалу, називає розрізнені факти, часто помилкові. Відповідь занадто лаконічна та має вигляд окремих висловлювань, не пов'язаних між собою. Студент не володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці, не наводить приклади тощо. У відповіді наявні грубі фактичні, теоретичні, стилістичні або граматичні помилки.

Розподіл балів, які отримують студенти з дисципліни «Методика навчання географії»

Поточне тестування та самостійна робота			Контрольна робота	Екзамен	Сума
Розділ 1		Розділ 2			
T6	T7	T8-12	15	40	100
10	25	10			

T1, T2 ... T12 – теми курсу

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	не зараховано з можливістю повторного складання
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. Підсумковий контроль

Підсумковий (семестровий) контроль

У 7 семестрі для студентів передбачена така форма підсумкового контролю як **екзамен**.

Першим етапом семестрового контролю є визначення підсумкової поточної семестрової оцінки до екзамену (максимум 60 балів) як суми підсумкових поточних оцінок, отриманих за результатами засвоєння всіх тем та оцінок за контрольну роботу.

Семестровий контроль у формі **екзамену** проводиться усно. На екзамен виносяться ключові питання сучасної МНГ та практичні завдання методичного спрямування. Білети містять 3 теоретичні та 1 практичне завдання. Максимальна сума балів, що виділяється на екзамен – 40 балів.

Підсумкова семестрова оцінка з дисципліни (сума балів) розраховується як сума підсумкової семестрової оцінки до екзамену та екзаменаційної оцінки та виставляється за 100-бальною шкалою, шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

Підсумкова семестрова оцінка проставляється у Відомості обліку успішності (форма № Н-5.03), Аркуші успішності студента (форма № Н-5.04), Індивідуальному навчальному плані студента (форма № Н-2.02), Заліковій книжці студента (форма № Н-2.03).

Підсумкові екзаменаційні письмові роботи, листки тестувань, листки усної відповіді зберігаються на кафедрі протягом одного календарного року після складання екзамену.

Критерії оцінювання знань, умінь і навичок студентів при складанні екзамену з дисципліни «Методика навчання географії»

40 балів ставиться у випадку, коли студент повністю засвоїв зміст курсу, вільно володіє навчальним матеріалом і вміє усвідомлено застосовувати його на практиці як в знайомих так і в нових ситуаціях. Має системні, повні, міцні знання з дисципліни. Вільно орієнтується в нормативно-правових документах, які регламентують освітній процес з географії. Глибоко усвідомлює особливості організації, завдання і проблеми сучасної методики навчання географії. Знає історію розвитку МНГ та шкільної географії, характеризує проблеми, новітні досягнення та перспективи розвитку шкільних курсів географії та методики їх викладання. Розкриває методичні ідеї провідних вчених-методистів та вчителів. Орієнтується в особливостях географічної освіти в Україні та за кордоном. Володіє ґрунтовними знаннями з теоретичних основ методики навчання географії. Детально характеризує дидактичні принципи, методи і прийоми навчання географії, вільно їх порівнює, аналізує позитивні і негативні риси, робить висновки, володіє вмінням обґрунтованого вибору методів і прийомів навчання в конкретній педагогічній ситуації. Має ґрунтовні знання про технології навчання географії та володіє методикою їх застосування в процесі викладання. Вміє ефективно використовувати основні засоби навчання в процесі викладання шкільних географічних курсів, розробляти плани і конспекти уроків, а також володіє методикою організації самостійної та науково-дослідної роботи учнів. Володіє вмінням самостійно організовувати процес навчання географії у відповідності до вікових психологічних особливостей учнів та оформлювати відповідну документацію. Відмінно орієнтується в структурі та змісті шкільних курсів географії. Розуміє методичні особливості викладання різних курсів географії в школі. Володіє вмінням самостійно організовувати процес навчання географії в старшій школі та оформлювати відповідну документацію. Має сформовані міцні практичні навички розробляти тематичні плани і конспекти уроків, а також володіє методикою організації самостійної та науково-дослідної роботи учнів. Володіє вміннями користуватися різними джерелами інформації. Усі передбачені програмою завдання виконані з максимальною якістю.

35 балів ставиться у випадку, коли студент повністю засвоїв теоретичний зміст курсу, добре відтворює основний зміст навчального матеріалу. Застосовує знання у стандартних ситуаціях. Знайомий зі змістом нормативно-правових документів, які регламентують навчальний процес з географії, з основними завданнями, проблемами і перспективами сучасної методики навчання географії. Знає історію розвитку МНГ та шкільної географії. Розкриває методичні ідеї провідних вчених-методистів, вчителів та особливості географічної освіти в Україні та за кордоном. Володіє вмінням організовувати навчально-виховний процес з географії у відповідності до особливостей курсу та вікових особливостей учнів та оформлювати відповідну документацію, але не достатньо самостійний при цьому. Добре володіє навчальним матеріалом з теоретичних основ методики навчання географії, добре орієнтується в дидактичних принципах, методах і прийомах навчання, розуміє їх зміст, позитивні і негативні риси. Володіє методикою застосування основних засобів навчання географії. Знайомий з традиційними та інноваційними технологіями навчання, вміє впроваджувати їх в навчальний процес, але припускається незначних помилок. Добре орієнтується в структурі та змісті шкільних курсів географії, знає методичні особливості викладання різних курсів, але відчуває незначні утруднення при використанні знань на практиці. Студент вміє аналізувати, систематизувати інформацію, узагальнювати, робити висновки, висловлювати власну думку та аргументувати її. Студент вміє дати ґрунтовну відповідь на поставлене запитання, володіє понятійним апаратом МНГ, але припускається незначних неточностей або не грубих фактичних помилок. Усі передбачені програмою навички сформовані. Вміє самостійно розробляти плани-конспекти уроків та знайомий з методикою їх проведення та методикою організації самостійної роботи учнів, але є незначні недоліки в оформленні документації. Усі передбачені програмою завдання виконані, якість більшості з них близька до максимальної.

30 балів ставиться у випадку, коли студент майже повністю засвоїв навчальний матеріал курсу, добре ним володіє, вміє застосовувати на практиці в знайомих ситуаціях. Знайомий зі змістом нормативно-правових документів, які регламентують навчальний процес з географії, з основними завданнями, проблемами і перспективами сучасної методики навчання географії. Знає історію розвитку МНГ та шкільної географії. Розкриває методичні ідеї провідних вчених-методистів, вчителів та особливості географічної освіти в Україні та за кордоном. Добре володіє навчальним матеріалом з теоретичних основ методики навчання географії, добре орієнтується в дидактичних принципах, методах і прийомах навчання, розуміє їх зміст, позитивні і негативні риси. Володіє методикою застосування основних засобів навчання географії. Знайомий з традиційними та інноваційними технологіями навчання, вміє впроваджувати їх в навчальний процес, але припускається незначних помилок. Добре орієнтується в структурі та змісті шкільних курсів географії, знає методичні особливості викладання різних курсів, але відчуває незначні утруднення при використанні знань на практиці. Студент намагається аналізувати, систематизувати інформацію, узагальнювати, робити висновки, висловлювати власну думку та аргументувати її, але недостатньо самостійний при цьому або припускається незначних помилок. Студент вміє дати логічну, аргументовану відповідь на поставлене запитання, володіє понятійним апаратом МНГ, але припускається неточностей або не грубих фактичних помилок. Вільно усуває помилки та відповідає на

зауваження. Всі передбачені програмою навички сформовані, але недостатньо. Вміє самостійно розробляти плани-конспекти уроків та знайомий з методикою їх проведення та методикою організації самостійної роботи учнів, але є незначні недоліки та помилки в оформленні документації. Виконав всі передбачені програмою завдання, якість жодного з них не оцінена мінімальним балом. Деякі завдання виконані з помилками.

25 балів ставиться у випадку, коли теоретичний зміст курсу засвоєний частково. Студент в цілому правильно відтворює навчальний матеріал. Називає основні нормативно-правові документи, які регламентують навчальний процес з географії. Орієнтується в основних дидактичних принципах, методах і прийомах навчання географії. Називає основні засоби навчання географії та прийоми роботи з ними, але не розкриває методику їх застосування. Знайомий з основними формами організації навчання географії, але досить поверхнево володіє методикою їх проведення. Розуміє зміст традиційних та інноваційних технологій навчання, але має складнощі з впровадженням їх в процес викладання. Має уявлення про структуру і зміст шкільних курсів географії. В загальних рисах розкриває методичні особливості викладання географії в різних класах. Відповідь логічно побудована, але неповна, супроводжується окремими прикладами. Студент намагається аналізувати, систематизувати інформацію, висловлювати власну позицію, але недостатньо її аргументує. Необхідні практичні методичні навички в основному сформовані. Має утруднення при складанні календарно-тематичних планів та планів-конспектів уроків, при плануванні уроків різних типів. Більшість робіт, передбачених програмою виконано, але деякі з них мають недоліки, фактичні або змістовні помилки.

20 балів ставиться у випадку, коли теоретичний зміст курсу досить поверхово, посередньо або частково. Студент виявляє поверхові знання теоретичних основ МНГ, демонструє розуміння окремих положень загальної МНГ. Називає основні нормативно-правові документи, які регламентують навчальний процес з географії. Орієнтується в основних дидактичних принципах, методах і прийомах навчання географії. Називає основні засоби навчання географії та прийоми роботи з ними, але не розкриває методику їх застосування. Знайомий з основними формами організації навчання географії, але досить поверхнево володіє методикою їх проведення. Розуміє зміст традиційних та інноваційних технологій навчання, але має складнощі з впровадженням їх в процес викладання. Має уявлення про структуру і зміст шкільних курсів географії. В загальних рисах розкриває методичні особливості викладання географії в різних класах. Деякі практичні методичні навички несформовані. Має серйозні утруднення при складанні календарно-тематичних планів та планів-конспектів уроків, при плануванні уроків різних типів. Відповідь недостатньо осмислена. Студент уміє застосовувати знання для виконання завдань за зразком, зазнає труднощів у використанні теоретичного матеріалу на практиці при вирішенні нестандартних завдань. Більшість завдань передбачених програмою виконано, але якість виконання окремих з них оцінена мінімальним балом.

15 балів ставиться у випадку, коли теоретичний зміст курсу засвоєний лише фрагментарно. Студент має загальні уявлення про завдання, структуру і зміст окремих курсів географії в школі, але не знає методичні особливості їх викладання. Не володіє теоретичними основами загальної методики навчання географії, не може розкрити сутність основних принципів, методів і прийомів навчання географії або розкриває суть окремих принципів чи методів, але не розуміє особливостей їх застосування в різних класах. Не володіє методикою проведення різних форм організації навчання географії. Не знає особливості структури уроків різних типів. Поверхово орієнтується в засобах навчання, але не володіє методикою їх застосування на уроках географії в різних класах. Має уявлення про технології навчання географії, але не розкриває їх сутності та методики застосування в процесі викладання окремих курсів географії. Необхідні методичні навички не сформовані. Студент не вміє складати календарно-тематичні плани та плани-конспекти уроків з різних курсів географії, або припускається серйозних помилок при цьому. Більшість передбачених програмою навчальних завдань не виконано або їх якість близька до мінімальної. Відповідь фрагментарна, нелогічна, а з деяких питань – відсутня. Але за додаткової самостійної роботи над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання завдань та глибше оволодіння навчальним матеріалом.

10 балів ставиться у випадку, коли теоретичний зміст курсу засвоєний дуже фрагментарно. Студент має загальні уявлення про завдання, структуру і зміст окремих курсів географії в школі, але не знає методичні особливості їх викладання. Не володіє теоретичними основами загальної методики навчання географії, не може розкрити сутність основних принципів, методів і прийомів навчання географії або розкриває суть окремих принципів чи методів, але не розуміє особливостей їх застосування в різних класах. Не володіє методикою проведення різних форм організації навчання географії. Не знає особливості структури уроків різних типів. Поверхово орієнтується в засобах навчання, але не володіє методикою їх застосування на уроках географії в різних класах. Має уявлення про технології навчання географії, але не розкриває їх сутності та методики застосування в процесі викладання окремих курсів географії. Але має деякі методичні навички. Практичні завдання виконані але багато грубих помилок.

5 балів ставиться у випадку, коли студент дав поверхову відповідь на одне з питань екзаменаційного білету або неповністю виконав практичне завдання.

Екзаменаційні питання з МНГ

1. Об'єкт і предмет дослідження МНГ. Структура і завдання МНГ.
2. Зв'язок методики навчання географії з іншими науками.
3. Методи науково-педагогічних досліджень в сучасній методиці викладання географії.
4. Мета навчання географії в загальноосвітній школі. Мета і завдання окремих шкільних курсів географії.
5. Становлення і розвиток шкільної географії та методики навчання географії у школах Західної Європи та в Україні з XVII до поч. XX століття.
6. Розвиток шкільних курсів географії та методики навчання географії з 1917 по 1945 роки.
7. Розвиток шкільних курсів географії та методики навчання географії з 1945 до 1991 рр.
8. Сучасний етап розвитку методики навчання географії в Україні.
9. Географічна освіта за кордоном. Особливості вивчення географії в різних країнах світу.
10. Концепція Нової української школи.

11. Компетентісний підхід до навчання. Ключові компетентності та наскрізні вміння.
12. Державний стандарт базової середньої освіти. Природнича освітня галузь.
13. Проблеми концепції та змісту географічної освіти в Україні. Державний стандарт та концепція географічної освіти. Структура шкільної географії. Основні напрямки вдосконалення структури шкільних курсів географії в умовах реформування школи.
14. Компоненти процесу навчання географії.
15. Навчальна програма. Способи побудови навчальних програм. Особливості побудови діючої навчальної програми з географії для загальноосвітніх шкіл. Вимоги до навчальної програми.
16. Принципи навчання географії. Класифікації принципів навчання географії.
17. Суть та шляхи реалізації основних принципів навчання географії.
18. Поняття «методи навчання». Класифікації методів навчання географії.
19. Характеристика методів навчання за характером навчально-пізнавальної діяльності учнів.
20. Характеристика методів навчання за джерелом знань.
21. Структура географічних знань. Емпіричні географічні знання. Методика формування географічних уявлень. Формування знання географічних фактів.
22. Поняття як складова теоретичних географічних знань. Загальні та одиничні географічні поняття. Методика формування загальних понять. Шляхи та прийоми формування загальних понять. Етапи засвоєння загальних понять.
23. Поняття як складова теоретичних географічних знань. Одиничні географічні поняття. Методика формування одиничних географічних понять.
24. Методика формування світоглядних ідей в процесі вивчення шкільних курсів географії.
25. Методика вивчення причинно-наслідкових зв'язків та географічних закономірностей в процесі вивчення шкільних курсів географії.
26. Поняття «уміння» і «навички». Система умінь, які формуються на уроках географії. Методика формування географічних умінь і навичок.
27. Засоби навчання географії, їх функції та класифікація.
28. Сучасний підручник з географії. Основні вимоги до побудови сучасного підручника з географії. Характеристика прийомів роботи з підручником географії в різних класах.
29. Можливості використання глобуса як засобу навчання. Прийоми роботи з глобусом.
30. Географічна карта як засіб навчання географії. Вимоги до шкільних настінних карт. Прийоми роботи з картою. Читання карти. Етапи формування умінь читати карту.
31. Статистичні матеріали на уроках географії. Графіки та діаграми. Прийоми роботи зі статистичними матеріалами.
32. Таблиці на уроках географії. Види таблиць. Прийоми роботи з таблицями.
33. Схеми на уроках географії. Види схем. Методика формування умінь працювати зі схемами. Методика використання логічних опорних схем (ЛОС) на уроках географії.
34. Кабінет географії в школі. Функціональні зони кабінету географії.
35. Форми організації навчання. Класифікація форм організації навчання географії.
36. Урок як основна форма організації навчання географії. Вимоги до сучасного уроку географії. Відмінності сучасного уроку географії від традиційного уроку.
37. Структурні компоненти (етапи) уроку. Структура комбінованого уроку.
38. Класифікація уроків географії. Характеристика основних типів уроків.
39. Методика організації і проведення нестандартних уроків географії (урок-семінар, урок-лекція, урок-конференція, урок-залік тощо).
40. Планування навчальної роботи з географії та його види. Методика підготовки вчителя до уроку.
41. Особистісно-орієнтований та компетентісний підходи в процесі навчання географії.
42. Сучасні технології навчання географії. Структура технології навчання. Класифікації технологій навчання географії.
43. Технологія групової навчально-пізнавальної діяльності на уроках географії. Способи формування груп. Переваги та недоліки групової роботи.
44. Проблемне навчання на уроках географії. Проблемна ситуація та способи її створення. Форми вираження навчальної проблеми. Методи проблемного навчання. Рівні проблемного навчання. Етапи вирішення навчальної проблеми.
45. Технологія диференційованого навчання на уроках географії. Види диференціації навчання.
46. Технологія пояснювально-ілюстративного навчання географії: суть, переваги та недоліки.
47. Інтерактивні технології навчання географії.
48. Нові інформаційно-комп'ютерні технології навчання на уроках географії. Можливості комп'ютера як засобу навчання. Електронні програми, підручники, атласи на уроках географії.
49. Проектна технологія навчання на уроках географії. Види проектів. Методика організації роботи учнів над навчальним проектом. Схема оформлення проекту.
50. Технологія модульного навчання географії.
51. Технологія розвитку критичного мислення на уроках географії.
52. Система професійної самоосвіти і самовдосконалення вчителя географії. Напрями і форми самоосвіти вчителя географії. Методичні об'єднання. Атестація.
53. Профільне навчання географії в школі: мета, завдання, сучасний стан та перспективи. Напрями та форми

профілізації. Особливості вивчення географії в класах різного профілю. Варіативність програм з географії для старших класів.

54. Структура, зміст, методичні особливості викладання курсу “Рідний край”.
55. Мета і завдання, структура і зміст курсу «Природознавство».
56. Система географічних знань, що формується при вивченні природознавства у 5-6 класах. Особливості методики формування знань, умінь і навичок учнів під час вивчення курсу “Природознавство”.
57. Структура і зміст, мета і завдання курсу “Загальна географія”.
58. Особливості вивчення курсу “Загальна географія”. Методика формування загальних географічних понять.
59. Методика вивчення розділу “Земля на плані та карті” в курсі географії 6 класу.
60. Мета і завдання вивчення курсу “Географія материків і океанів”. Структура і зміст, внутрішньопредметні і міжпредметні зв’язки курсу.
61. Методи і прийоми вивчення причинно-наслідкових зв’язків в курсі “Географія материків і океанів”.
62. Методика вивчення материків в курсі “Географія материків і океанів”. Типовий план вивчення материка.
63. Методичні особливості вивчення фізико-географічної характеристики Африки в 7 класі.
64. Методичні особливості вивчення фізико-географічної характеристики Північної Америки в 7 класі.
65. Система практичних робіт, передбачених програмою в курсі географії VII класу. Методика організації і проведення практичних робіт з географії.
66. Методика викладання курсу «Україна у світі: природа, населення» (8-й клас).
67. Методика вивчення курсу «Україна і світове господарство» (9-й клас).

Практичні завдання

1. Розробити модель уроку засвоєння нових знань до однієї з тем шкільного курсу географії в 6 класі з використанням елементів технології групової навчально-пізнавальної діяльності учнів. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
2. Розробити модель комбінованого уроку до однієї з тем шкільного курсу географії в 6 класі з використанням елементів проблемного навчання. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
3. Розробити модель комбінованого до однієї з тем шкільного курсу географії в 6 класі з використанням нових інформаційно-комп’ютерних технологій навчання географії. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
4. Розробити модель уроку застосування знань, умінь і навичок з теми «Практична робота № 5. Визначення географічних координат та відстаней за географічною картою» для учнів 6 класу. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
5. Розробити модель уроку узагальнення та систематизації знань з теми «Атмосфера» для учнів 6 класу з використанням елементів дидактичних ігор. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
6. Розробити модель уроку перевірки, оцінювання та корекції знань, умінь і навичок з теми «Літосфера» для учнів 6 класу. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
7. Розробити модель екскурсії для учнів 6 класу (практична робота № 13), яка передбачає ознайомлення учнів з компонентами природи своєї місцевості, виявлення зв’язків між ними на прикладі природних комплексів (заплави, схилу берега, яру, озера тощо). Обґрунтувати мету, екскурсії, її структуру, етапи та очікувані результати.
8. Розробити модель позакласного заходу з географії для учнів 6 класу. Обґрунтувати мету, завдання, структуру та етапи заходу, застосування засобів навчання та очікувані результати.
9. Розробити модель уроку засвоєння нових знань до однієї з тем шкільного курсу географії в 7 класі з використанням роботи учнів з типовими планами характеристики об’єктів. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
10. Розробити модель комбінованого уроку до однієї з тем шкільного курсу географії в 7 класі з використанням елементів технології розвитку критичного мислення учнів. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
11. Розробити модель комбінованого уроку до однієї з тем шкільного курсу географії в 7 класі з використанням елементів проблемного навчання. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
12. Розробити модель комбінованого уроку до однієї з тем шкільного курсу географії в 7 класі з використанням елементів технології групової навчально-пізнавальної діяльності учнів. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
13. Розробити модель комбінованого уроку до однієї з тем шкільного курсу географії в 7 класі із застосуванням інтерактивних технологій навчання. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
14. Розробити модель уроку узагальнення та систематизації знань до однієї з тем шкільного курсу географії в 7 класі з використанням елементів дидактичних ігор. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
15. Розробити модель уроку перевірки, оцінювання та корекції знань, умінь і навичок з теми «Південна Америка»

для учнів 7 класу з використанням диференційованих завдань. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.

16. Розробити модель позакласного заходу з географії для учнів 7 класу. Обґрунтувати мету, завдання, структуру та етапи заходу, застосування засобів навчання та очікувані результати.
17. Розробити модель уроку засвоєння нових до однієї з тем шкільного курсу географії в 8 класі з використанням різних прийомів роботи з картою. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
18. Розробити модель комбінованого до однієї з тем шкільного курсу географії в 8 класі з використанням нових інформаційно-комп'ютерних технологій навчання. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
19. Розробити модель комбінованого уроку до однієї з тем шкільного курсу географії в 8 класі з використанням інтерактивних технологій навчання. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
20. Розробити модель комбінованого уроку до однієї з тем шкільного курсу географії в 8 класі з використанням елементів проблемного навчання. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
21. Розробити модель уроку застосування знань, умінь і навичок з теми «Практична робота № 3. Встановлення взаємозв'язків між тектонічними структурами, формами рельєфу та корисними копалинами на території України» для учнів 8 класу. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
22. Розробити модель уроку узагальнення та систематизації знань до одного з розділів шкільного курсу географії в 8 класі з використанням елементів технології розвитку критичного мислення учнів. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
23. Розробити модель уроку перевірки, оцінювання та корекції знань, умінь і навичок до одного з розділів шкільного курсу географії в 8 класі із застосуванням тестових завдань. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
24. Розробити модель уроку засвоєння нових знань до однієї з тем шкільного курсу географії в 9 класі із застосуванням різних прийомів роботи зі статистичними матеріалами. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
25. Розробити модель уроку засвоєння нових знань з тем шкільного курсу географії в 9 класі із застосуванням різних прийомів роботи з підручником. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
26. Розробити модель комбінованого уроку з тем шкільного курсу географії в 9 класі з використанням проектної діяльності учнів. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
27. Розробити модель комбінованого уроку з тем шкільного курсу географії в 9 класі із застосуванням елементів технології розвитку критичного мислення учнів. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
28. Розробити модель позакласного заходу з географії для учнів 9 класу. Обґрунтувати мету, завдання, структуру та етапи заходу, застосування засобів навчання та очікувані результати.
29. Розробити модель уроку-конференції з теми «Глобальні проблеми людства» для учнів 10 класу із застосуванням елементів рольової гри. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.
30. Розробити модель комбінованого уроку з тем шкільного курсу географії в 10 класі із застосуванням нових інформаційно-комп'ютерних технологій навчання. Обґрунтувати мету, тип уроку, структуру та етапи уроку, застосування засобів навчання та очікувані результати.